

Kandidatuppsats
Ht 2007

Förebyggande av
Ekonomisk brottslighet
med hjälp av interna kontroller

Handledare:
Bengt Igelström

Författare:
Dahlgren Ann
Theorin Josefin
Wahlman Cecilia

Förord

Vi vill först och främst tacka vår handledare univ. lektor Bengt Igelström för alla goda råd, väl placerad kritik och den hjälp vi fått under uppsatsens gång. Nu kan vi tänka själva.

Vi vill även tacka alla respondenter, som var vänliga att ställa upp och svara på vår enkät. Utan er hade vi inte kunnat genomföra uppsatsen.

Vi vill även rikta vår uppmärksamhet mot vänner och familj, som har stått ut med oss under denna hektiska tid. Tack för att ni har uppmuntrat och stöttat oss.

Sist men inte minst vill vi tacka alla som har varit en del av vår uppsats. Tack!

Kristianstad, december 2007

Ann Dahlgren

Josefin Theorin

Cecilia Wahlman

Sammanfattning

Vår slutsats är att ekonomisk brottslighet som begås av anställda, det vill säga individuell yrkesbaserad brottslighet, inte förebyggs med hjälp av interna kontroller, definierade av COSO.

Syftet med vår uppsats är att förklara hur företag, med hjälp av den interna kontrollen förebygger individuell yrkesbaserad brottslighet.

De visade sig att 40 % av de tillfrågade respondenterna varit utsatta för individuell yrkesbaserad brottslighet.

Uppsatsen baseras på surveymetoden och undersökningen genomfördes med enkäter. Vi har valt tre teorier som grund för vår undersökning vilka är; situationell brottsprevention, rutinaktivitetsteorin och agentteorin. Utifrån dessa teorier och COSO-modellen vill vi förklara hur förebyggande åtgärder kan förhindra individuell yrkesbaserad brottslighet. Vidare formulerades hypoteser som vi avser att testa.

Urvalet vi använder oss av är bedömningsurval. Sveriges tre största näringslivsområden valdes ut som respondentgrupp. Inom respektive område valdes företag med fler än 500 anställda.

Analysen genomfördes med Pearsons chitvå-tester, oberoende t-tester, regressionsanalyser och reliabilitetsanalys.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Syfte	7
1.3 Avgränsning	8
1.4 Problemformulering	8
1.5 Uppsatsens disposition	9
2. Uppsatsens metod.....	10
2.1 Vetenskaplig metod och ansats	10
2.2 Teoribeskrivning	10
2.3 Kapitelsammanfattning	11
3. Intern kontroll.....	12
3.1 COSO-modellen	12
3.2 Kontrollmiljö	13
3.3 Informationssäkerhet.....	13
3.4 Riskhantering	14
3.5 Kontrollaktiviteter, information och kommunikation	14
3.6 Övervakning och uppföljning.....	15
3.7 Kapitelsammanfattning	15
4. Teori.....	16
4.1 Situationell brottsprevention	16
4.2 Rutinaktivitetsteorin	17
4.3 Agentteorin.....	18
4.4 Hypotessammanfattning	20
4.5 Kapitelsammanfattning	20
5. Empirisk metod.....	21
5.1 Urval.....	21
5.2 Metod för undersökningen	21
5.3 Metod för datainsamling	23
5.4 Operationalisering	24
5.5 Bortfall	29
5.5.1 Inmatningsfel.....	30
5.6 Validitet och reliabilitet.....	30
5.7 Kapitelsammanfattning	31
6. Analys.....	32
6.1 Inledning.....	32
6.2 Hypotesprövning	32
6.3 Kapitelsammanfattning	44
7. Slutsats och diskussion.....	45
7.1 Övriga enkätfrågor	50
7.2 Förslag till fortsatt forskning.....	51
7.3 Kapitelsammanfattning	52
7.4 Självkritik	52

8. Referenslista	53
9. Bilagor	56
9.1 Bilaga 1	56
9.2 Bilaga 2	57
9.3 Bilaga 3	61
9.4 Bilaga 4	62

Kapitel 1 Inledning

I detta kapitel ges en kort bakgrund till den ekonomiska brottsligheten. Därefter presenteras vårt syfte med uppsatsen vilket leder vidare till avgränsningen. Kapitalet avslutas med en problemformulering.

1.1 Bakgrund

Redan på 500-talet framhöll Gregorius den store, munk och senare påve i Rom, att människans girighet var grunden till bedrägeri och förfalskning. Girigheten kom att bli en synd som människan straffades för. Aristoteles definition, av att människan för egen vinnings skull och endast i detta syfte, begår brott är lika aktuellt idag. Under 1700-talet började uppmärksamheten riktas till brott mot samhället istället för som förut mot hushållsekonomisk ordning. Strukturen kring bankväsendet började ta form och på 1800-talet infördes aktiebolagslagen i Sverige. Till följd av detta uppstod även en risk för brott mot dessa ekonomiska instanser. Denna utveckling sträcker sig från slutet av 1800-talet fram tills idag.

En händelse som påverkat synen på ekonomisk brottslighet är Kreugerkraschen på 1930-talet. Kreugerkraschen ökade samhällets fokus för att hantera lagstiftnings- och regleringsfrågor. Det var dock under 1970-talet som den offentliga debatten kring ekonomisk brottslighet tilltog. Det var också under denna period som dessa brott började få allt större uppmärksamhet och även fick benämningen ekonomisk brottslighet. (Lindgren, S-Å. 2000).

Ekobrottskommissionen definierar begreppet ekonomisk brottslighet som:

”Ekonomisk vinningskriminalitet inom ramen för näringsverksamhet. Det ska gälla stora värden och skadeverkningarna ska vara riktade mot enskilda intressenter och företag, förhållanden på den ekonomiska marknaden och staten, samhället eller medborgarna som kollektiv.” (Lindgren, S-Å. 2000 s. 59)

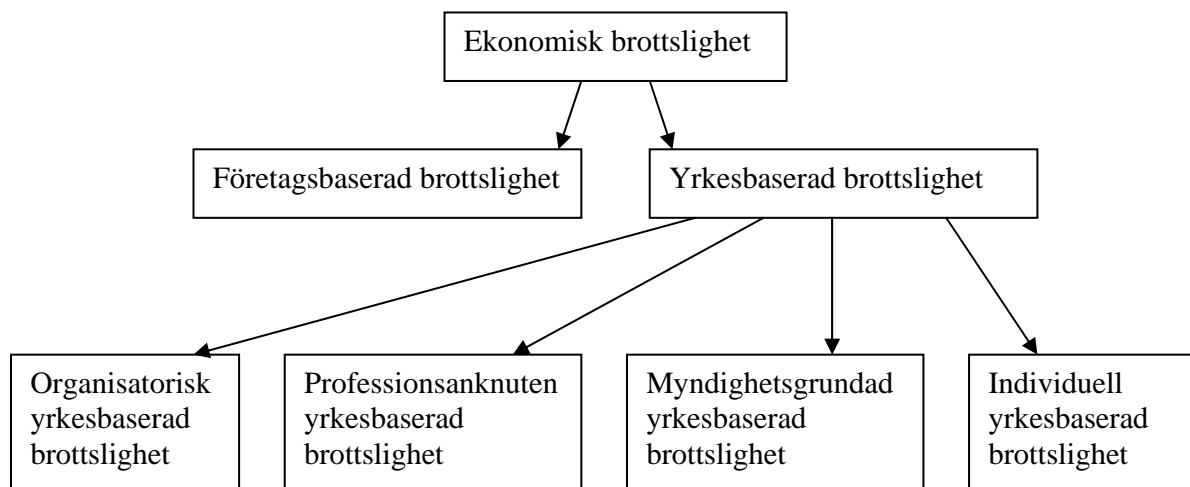
Några av de ekonomiska brott som kan nämnas är finansiella brott, bedrägeribrott och förskingring.(Magnusson & Sigbladh. 2001)

Ekonomisk brottslighet kan utövas mot företag i olika avseenden och med olika syften. Uppdelning av ekonomisk brottslighet kan göras i yrkesbaserad brottslighet respektive företagsbrottslighet. Anställda som begår brott till förmån för det egna företaget eller företaget

som juridisk person klassas som företagsbrottslighet. Ett exempel är att företag fuskar med skatten och anställer svart arbetskraft för att få ner kostnaderna.

Den yrkesbaserade brottsligheten riktas mot företaget i syfte att skapa personlig vinning för den anställda. Ett exempel kan vara att den anställda förskingrar pengar för personlig vinnings skull. (Lindgren, S-Å. 2000)

Den yrkesbaserade brottsligheten kan vidare delas upp och förklaras i fyra olika kategorier.

Den första kategorin syftar till att gynna det egna företaget där den anställda arbetar och benämns organisatorisk yrkesbaserad brottslighet. Den andra kategorin består av personer som har en förtroendeställning där de arbetar nära företaget på juridisk och professionell nivå. Denna kategori benämns professionsanknuten yrkesbaserad brottslighet. Tredje kategorin kallas den myndighetsgrundade yrkesbaserade brottsligheten och begås av personer som på ett olämpligt sätt missbrukar sin ställning som myndighetsutövare. Den fjärde och sista kategorin är den individuella yrkesbaserade brottsligheten där brott begås av anställd, som inte är knuten till en profession och/eller myndighet. Dessa personer begår brotten endast för att skapa egen vinning och ekonomiska fördelar. (Lindgren S-Å, 2000)

Som tidigare nämnts är en viss del av den ekonomiska brottsligheten riktad mot företaget, för den anställdes egen vinnings skull. Det som kännetecknar denna typ av ekonomisk brottslighet är att den anställda är en del av företaget och kan eller har möjlighet att kontrollera företagets interna system. Ofta ifrågasätts inte den anställdas handlingssätt därför

att denne innehar en förtroendeställning. Denna person har insyn i den del av företaget där individens ansvar ligger och kan på så sätt utnyttja denna förtroendeställning.

Lindgren (2000) nämner dessutom att den anställda kan vara så skicklig och effektiv i brottsutövningen att denne har möjlighet att dölja sina spår och inte bli upptäckt.

KPMG Forensics utredningar visar att det oftast är anställda eller personer i företagsledningen som begår ekonomiska brott mot företaget. (KPMG, 2005)

Öhrlings PricewaterhouseCoopers undersökning, Global economic crime survey (2005), visar att cirka 50 % av den ekonomiska brottsligheten i företaget begås av de anställda.

I Brottsförebyggande rådets rapport (2003:1), beskrivs tre faktorer som kan förklara ekonomisk brottslighet, vilka är motiv, neutralisering och tillfälle. En kategori av ekonomiska brottslingar är tillfälllestagare, dessa tar varje tillfälle i akt för att begå brott. Om inte tillfället funnits hade dessa personer inte genomfört brottet mot företaget. Personer som begår brottsliga handlingar kan genom olika bortförklaringar neutralisera, det vill säga, tona ner brottet. Genom förmågan till neutralisering och tillfälle uppstår motivation till att begå ett ekonomiskt brott.

Enligt Lindgren (2000), behöver inte de personer som begår ekonomisk brottslighet ha ett socialt avvikande beteende, utan kan påverkas av situationer där ”tillfället gör tjuven”.

Ekonomisk brottslighet som begås av anställda inom företaget, kan få långtgående konsekvenser. Dessa behöver inte alltid mätas i monetära termer utan kan innefatta skada på varumärke och företagens relationer med intressenterna. (PWC, 2005)

Den största risken för företagen är att den ekonomiska brottsligheten kan medföra stora förluster och på grund av detta leda till konkurser. (SIS, 2006)

1.2 Syfte

Syftet med denna uppsats är att förklara hur företag med hjälp av den interna kontrollen, som definieras av COSO, förebygger individuell yrkesbaserad brottslighet.

1.3 Avgränsning

Vi har valt att inom ämnet avgränsa oss till den yrkesbaserade brottsligheten och med fokus på individuell yrkesbaserad brottslighet, det vill säga, brott som begås av anställda mot företaget. Vårt urval utgörs av företag med mer än 500 anställda. I en större organisation, som är mer svåröverskådlig än vad ett mindre företag är, måste den formella kontrollen fokuseras. Risken för att personalen blir upptäckta när de begår brott blir mindre i ett större företag. Därför krävs det att ett stort företag har en större vaksamhet, formellt, mot ekonomiska brott. De blir därmed mer beroende av system för förebyggande av ekonomisk brottslighet, än vad mindre företag är. Vi förväntar oss då att det finns mer resurser, för att bevaka ekonomiska brott, i stora företag. Vi förväntar oss också en ökad medvetenhet om denna problematik i ett större företag. (Bassett, J-W, 2003)

1.4 Problemformulering

KPMG Forensics utredning visar att anställda kan känna till brister i den interna kontrollen och på så sätt kringgå systemen.

“Ofta är det fråga om att någon helt enkelt lurar företagets administrativa system, men genom att förbättra kontrollrutinerna och att använda sig av de tekniska hjälpmedel som finns på marknaden är det möjligt att minska risken för denna typ av brott. I de fall där vi varit engagerade möter vi ofta en bristande medvetenhet om hur effektiva kontrollrutiner byggs upp.” (KPMG, 2005. s.1)

Det förekommer både litteratur och en omfattande forskning kring förebyggande brottsåtgärder idag men i dessa nämns det lite om hur företagen faktiskt förebygger förekomsten av individuell yrkesbaserad brottslighet. En stor del av den tidigare forskningen fokuserar också på vem och varför brotten begås, men ger inte lika mycket utrymme till hur företagen faktiskt kan förebygga ekonomiska brott som begås av anställda.

I början av vår uppsats genomfördes en pilotstudie, som visade på en viss typ av problematik vad gäller ekonomisk brottslighet och då speciellt den interna kontrollen.

Vi valde att fokusera på problem, som är associerade med den interna kontrollen i företaget.

Detta gav oss följande frågeställningar:

- Hur kan företagen med hjälp av den interna kontrollen minimera risken för att anställda begår brott?
- Vilka delar av den interna kontrollen, definierad av The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission, används för att motverka förekomsten av individuell yrkesbaserad brottslighet i företagen.

Belöningsystem är något som är associerat med den interna kontrollen. Problem inom detta område kan vara,

- Kan kompensationsystem ge anställda incitament till att inte begå ekonomiska brott mot företagen?

Relationen mellan anställda och arbetsgivare utgör en del i processen i arbetet med att förebygga ekonomisk brottslighet mot företagen. Problem som kan uppstå här kan vara:

- Att företagsledning och anställda inte arbetar mot ett gemensamt mål. Detta kan då leda till en intressekonflikt.

Frågeställningarna kommer att utgöra grunden för vår undersökning

1.5 Uppsatsens disposition

I kapitel två presenterar vi uppsatsens vetenskapliga metod och ansats. Dessutom ges en kort beskrivning av de teorierna vi har valt att använda. Kapitel tre ger en kort presentation av den interna kontrollen. Vidare beskrivs COSO- modellen och hur den är uppbyggd. I kapitel 4 redogörs för identifierade teorier och de hypoteser som formulerats utifrån respektive teori. Kapitel 5 redogör för vårt urval och ger en presentation av valda metoder för undersökning och datainsamling. Vidare beskrivs operationaliseringen samt bortfall och inmatningsfel. Kapitlet avslutas med att diskutera undersökningens validitet och reliabilitet. Analys av insamlat datamaterial och de tester vi utfört redogörs för i kapitel 6. I kapitel 7 presenteras de resultat och slutsatser vi har kommit fram till i vår undersökning.

Kapitel 2 Uppsatsens metod

I detta kapitel redogör vi för uppsatsens vetenskapliga metod och ansats. Dessutom ges en kort beskrivning av de teorierna vi har valt att använda

2.1 Vetenskaplig metod och ansats

Då syftet med denna uppsats är att förklara hur företag, med hjälp av den interna kontrollen, definierad av COSO, förebygger individuell yrkesbaserad brottslighet, har vi valt en deduktiv inriktning. Om vi hade valt att skapa en förståelse kring ämnet hade den induktiva ansatsen varit ett lämpligare val. Den deduktiva ansatsen har ett förklarande synsätt vilket är relevant för vår uppsats. Den induktiva ansatsen är mer öppen och ser till bakomliggande faktorer och är inte lika principfast som den deduktiva. (Lewis, Saunders & Thornhill, 2007).

En deduktiv ansats gör att vi kan generalisera utifrån enskilda fall vilket inte är möjligt vid induktion, då man arbetar utifrån empirin och skapar teorier. (Andersen, I.1998). Då det för vårt syfte och problemformulering finns applicerbara teorier blir den induktiva inriktningen inte aktuell.

Vi har valt att använda oss av den kvantitativa metoden för vår uppsats.

Då vår undersökning är av förklarande natur och inte skapar en större förståelse för fenomenet, är den kvantitativa metoden att föredra för vårt syfte och vår problemformulering. (Starrin & Svensson, 1994) **Vi har valt enkäter för att genomföra vår undersökning för att kunna ge en förklaring till fenomenet individuell yrkesbaserad brottslighet.**

Kvantitativa metoder har sin styrka i att de kan förklara olika fenomen, och utifrån statistiska metoder göra generaliseringar. Genom befintliga teorier kommer vi att ställa upp ett antal hypoteser som kommer att testas statistiskt. Därigenom kan generaliseringar göras gentemot totalpopulationen. Genom vårt resultat av undersökningen kommer vi att testa om våra hypoteser kan förkastas eller inte. (Andersen, H, 1994)

2.2 Teoribeskrivning

De teorier vi anser vara mest lämpliga och har valt att använda för att förklara hur företagen förebygger individuell yrkesbaserad brottslighet är situationell brottsprevention, rutinaktivitetsteorin och agentteorin. För att förklara uppbyggnaden av den interna kontrollen

och vilka faktorer som styr denna har vi valt att använda COSO-modellen.

Situationell brottsprevention teorin använder vi för att förklara hur ett företag kan minska risken för att brott inträffar. Vi har valt rutinaktivitetsteorin för att förklara orsakerna till varför anställda kan begå brott. De anställdas och företagets målsättning kan hamna i konflikt och detta kan eventuellt skapa en grund för ekonomisk brottslighet. Företagen kan behöva sätta in kontrollmekanismer för att minska risken för att anställda begår ekonomiska brott. Detta kan förklaras genom agentteorin.

2.3 Kapitelsammanfattning

Uppsatsen har en deduktiv inriktning då vi vill förklara hur företagen med förebyggande åtgärder kan förhindra ekonomisk brottslighet. Vi vill undersöka om den interna kontrollen, definierad av COSO, har någon inverkan på ekonomisk brottslighet. Genom att använda en kvantitativ metod och utföra hypotesprövning är det sedan möjligt att göra generaliseringar.

Vi har valt tre teorier som grund för vår undersökning vilka är situationell brottsprevention, rutinaktivitetsteorin och agentteorin. Utifrån dessa teorier vill vi förklara hur förebyggande åtgärder kan förhindra ekonomisk brottslighet.

Kapitel 3 Intern kontroll

Kapitlet inleds med en kort beskrivning av valet av modell för intern kontroll och avslutas med en presentation av COSO- modellen och dess uppbyggnad.

Det är av vikt för företagen att arbeta med den interna kontrollen för att hela tiden sträva efter att förbättra dessa funktioner. COSO-modellen används för att effektivisera och sträva efter en effektiv verksamhet genom den interna kontrollen. Därför valdes denna modell framför andra interna kontrollmodeller.

3.1 COSO- modellen

The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO) är en frivillig privat organisation som arbetar för att förbättra kvalitén av finansiell rapportering genom företagsetik och effektiva interna kontroller. Genom intern kontroll kan företagen fånga upp fel och oegentligheter.

COSO-modellen används för att hjälpa företag att utveckla den interna kontrollen. Användandet ger ingen säkerhet för att den interna kontrollen ska bli bättre men är ett verktyg för att effektivisera den. COSO-modellen visar att den interna kontrollen påverkas av styrelse, ledning och företagets övriga anställda. Modellen används för att ge en rimlig säkerhet vad gäller att ge tillförlitliga finansiella rapporter, efterfölja lagar och rekommendationer. (Paliotta R-A, 2001)

De som är ansvariga för att den interna kontrollen efterföljs och effektiviseras är styrelse och ledning. Om dessa är effektiva i sitt arbete har de möjlighet att identifiera risker i företaget samt se svagheter hos ledning och personal. (Paliotta R-A, 2001) Internrevisorn hjälper till att utvärdera den interna kontrollen. Viktigt är att de anställda inom företaget är medvetna om processen kring den interna kontrollen.

COSO-modellen består av ett antal olika delar för att den interna kontrollen ska kunna utvecklas och effektiviseras på bästa sätt. Dessa är bland andra kontrollmiljö, informationssäkerhet, riskhantering, kontrollaktiviteter, information och kommunikation samt övervakning och uppföljning.

3.2 Kontrollmiljö

Kontrollmiljön är den interna kontroll som ger riktlinjerna i företaget. Dessa riktlinjer är grundläggande för den interna kontrollen då den innefattar ansvarsfördelning, ledningens arbete och styrning med den interna kontrollen och de anställdas värderingar och kompetens. (FAR, 2006)

För att kontrollmiljön i företaget ska bli så effektiv som möjligt bör säkerhetsprocessen vara väl definierad. En annan viktig faktor är att de anställda är väl informerade om hur den interna säkerheten i företaget är uppbyggd och vilket ansvar varje anställd har. (Paliotta R-A, 2001)

I kontrollmiljön arbetar man med olika policys som tar hänsyn till säkerheten i företaget. Dessa bör innefatta att syftet med säkerheten är en viktig faktor att ta hänsyn till. Den ska då bland annat ange på vilket sätt ledning och övrig personal ska arbeta för att säkerheten ska bli så effektiv som möjligt. I denna del av den interna kontrollen bör det finnas angivet hur företaget ska gå till väga om någon del av säkerheten i företaget skulle misslyckas. Därför är det viktigt att det finns god medvetenhet om säkerheten bland de anställda. Denna kan man öka genom att anställda exempelvis får skriva på ett avtal om tystnadsplikt för att inte viktig information ska lämna företaget, och att anställda får tillgång till ständig uppdatering och utbildning om hur viktig säkerheten i företaget är. Arbetet med kontrollmiljön ligger till grund för att informationssäkerhet, riskhantering, kontrollaktiviteter, information och kommunikation, övervakning och uppföljning ska bli så effektiva som möjligt. (FAR, 2006)

3.3 Informationssäkerhet

Informationssäkerheten i företaget är av betydelse då det handlar om att effektivisera den interna kontrollen. Informationssäkerhetens funktion är att skydda företaget från skada vid felaktig information, exempelvis i finansiella rapporter, som kan leda till att företags image kan skadas. På samma sätt ska denna funktion också vara ett verktyg för att på ett bra sätt bevara och skydda sådan information som kan skada företaget om det skulle komma ut till obehöriga. De som skulle kunna använda företags känsliga information på ett otillbörligt sätt är exempelvis konkurrenter. Informationssäkerheten är en intern kontroll för att förebygga den skada som kan uppstå om företagshemligheter kommer i orätta händer.

I företag idag lagras i princip all information i datorer. Detta kan vara en svag punkt i företagets hanteringsprocess. Med dagens ökade kunskaper om datoranvändning måste den interna kontrollen även arbeta med hur man skyddar datorer från obehöriga användare. Ett sätt

att upprätthålla säkerheten är att de anställda inom företaget får veta hur viktigt det är att vidta största möjliga säkerhet vid hantering av lösenord till datorer. Om lösenord lämnas ut till obehörig kan detta ge tillgång till företagets intranät. Det är viktigt för företaget att kontrollera att före detta anställda inte längre har tillgång till lösenord och på så sätt skydda sig ifrån att dessa inte använder sig av företagets datorer. Därför är det också viktigt att klargöra vem i företaget som ska granska den information som lagras och se till att informationen sparas och används på rätt sätt, samt att före detta anställda inte längre har tillgång till denna information. (Paliotta R-A, 2001)

3.4 Riskhantering

Riskhantering är den kontroll som ska upptäcka och identifiera risker och hot som omger företaget. Denna funktion fungerar också som verktyg för att arbeta med hur dessa risker ska hanteras. Exempel på ett internt hot som kan finnas inom företaget är risken för att anställda ska begå ekonomiska brott. För att hantera denna risk behöver företaget identifiera vad som kan vara upphovet till ekonomisk brottslighet bland anställda.

Missnöjda anställda inom företaget kan vara en faktor som bidrar till att brott begås. En orsak till missnöje kan vara att anställda arbetar för mycket, vilket i sin tur kan leda till att de känner sig överansträngda. Om de anställda känner sig utanför på grund av att de inte får samma information som alla andra kan detta leda till missnöje. Känslan av att bli orättvist behandlad är en orsak till att anställda kan känna sig otillfredsställda med sin situation inom företaget. (Paliotta R-A, 2001)

3.5 Kontrollaktiviteter, information och kommunikation

Inom riskhantering finns kontrollaktiviteter för att se till att åtgärder vidtas mot de risker och hot som finns inom företaget. Hänsyn måste också tas till hur information om säkerheten kommuniceras inom företaget på ett effektivt sätt. Det är viktigt att alla anställda får information om den interna kontrollen i företaget och att den tas på allvar. De anställda behöver veta vilka medel de kan använda sig av för att på ett så effektivt sätt som möjligt kunna ta del av och kommunicera om säkerheten i företaget. För att detta ska kunna fungera är det viktigt att de anställda får veta vilket ansvar de har i företaget. Den interna kontrollen omfattar ansvars- och arbetsfördelning, attest och rapportsystem. Affärshändelser bör hanteras av flera anställda så att risken för oegentligheter minimeras. (FAR, 2006)

Därför är det viktigt att ledningen kontinuerligt uppdaterar personalen om riskerna i företaget och vilka säkerhetsåtgärder som ska vidtas.

3.6 Övervakning och uppföljning

Då arbetet med den interna kontrollen fortgår i företaget är det viktigt att den hela tiden följs upp så att de riktlinjer och policys företag väljer att följa, även går att tillämpa i praktiken. Denna kontroll bör vara en pågående process under hela företagets arbete med den interna kontrollen för att den ska bli så effektiv som möjligt. (FAR, 2006)

3.7 Kapitelsammanfattning

I detta avsnitt presenteras COSO-modellen som vi använder oss av för att beskriva den interna kontrollen i företagen. Modellen är uppbyggd av följande delar kontrollmiljö, informationssäkerhet, riskhantering, kontrollaktiviteter, information och kommunikation, övervakning och uppföljning.

Kapitel 4 Teori

I detta kapitel tar vi upp de teorier vi har valt att använda oss av för undersökningen. Därefter formuleras de hypoteser som genererats utifrån teorierna. Kapitlet avslutas med en hypotessammanfattning.

Vår litteratursökning har visat brist på starka teorier. Vi har identifierat tre teorier och utifrån dem skapat hypoteser som vi vidare kommer att testa.

4.1 Situationell brottsprevention (SBP)

Situationell brottsprevention fokuserar på att minska risken och möjligheterna för förekomsten av ekonomisk brottslighet. Teorin bygger på åtgärder mot brott som innefattar ledning, uppbyggnad och manipulation av miljön där brotten begås. (Hayward, K. 2007)

SBP är bunden till den rationella valteorin. Den sistnämnda är relevant då den säger att individer som begår ekonomisk brottslighet agerar rationellt, det vill säga de väger fördelar och nackdelar med brottet. Anledningen till att individer kan göra rationella bedömningar är att de vet hur systemen i företag är uppbyggda och på vilka områden de kan begå brotten.

SBP visar på den risk som finns associerad med brotten. Detta kan i sin tur leda till att individen mister jobbet och förlorar sin trovärdighet gentemot sin omgivning. Risken att bli ertappad är en viktig del i förebyggandet av ekonomisk brottslighet, denna upptäcktsrisk kan vara ett rationellt argument för att inte begå brottet. SBP teorin används för att förklara hur ett företag kan minska risken för att brott inträffar. Målet med SBP är att förhindra möjligheterna till brott. Fokus i teorin ligger på de situationer där ekonomisk brottslighet kan uppstå. (Hayward, K. 2007) Det som kan nämnas är att SBP kan användas för att minimera risken för obehörig access såsom personliga lösenord till de anställda. Teorin kan ge förståelse för de interna hoten i företaget. (Hildreth, J, 1997)

I ett företag omgärdas anställda av lagstiftning och andra former av kontroll såsom revisorer, controllers, ekonomifunktioner, kvalitetsgranskare och annan formell och informell kontroll. Detta är väsentliga resurser för att förebygga brott. Företaget kan genom dessa förebyggande åtgärder skapa situationer där de anställda upplever att det blir svårare att begå brott eftersom då de även uppfattar att risken för att bli upptäckt som stor. Även känslan av personlig

vinning minskas genom dessa insatser. Vidare minskar även utrymmet för de bortförklaringar som underlättar för den anställde att begå en brottslig handling. ("Brottsprevention" – "Crime Prevention" "Fängelseforskning" –"Imprisonment", 2005)

Teorin används för att undersöka hur företagen reducerar risken för att brott begås. I teorin nämns kontroller i form av revisorer och ekonomifunktioner med flera. Detta leder oss till hypoteserna:

Hypotes 1: Det begås mindre antal brott om det finns förebyggande åtgärder mot ekonomisk brottslighet.

Enligt Öhrlings PriceWaterHouseCoopers undersökning, Global economic crime survey (2005), står internrevisionen för 25 % av upptäckten av ekonomiska brott i företaget. Detta och teorin ger oss:

Hypotes 2: Finns interna revisorer tillgängliga ökar upptäcktsrisken för ekonomisk brottslighet.

Som nämnts tidigare kan SBP användas för att minimera risken för obehörig access genom användandet av exempelvis personliga lösenord. Detta leder oss till hypotesen:

Hypotes 3: Kontroll i form av access till företagets system leder till minskad ekonomisk brottslighet.

4.2 Rutinaktivitetsteorin (RAT)

Rutinaktivitetsteorin har sitt ursprung i den traditionella brottsligheten, men kan även appliceras på den ekonomiska brottsligheten. Enligt Magnusson & Sigbladh (2001) är denna teori uppbyggd av tre orsaker till varför ekonomiska brott kan begås. Dessa tre är motivation, tillfälle och brist på effektiv kontroll. Teorin säger att ett brott uppstår, när en motiverad förbrytare drabbar samman med en lämplig måltavla (tillfälle), där en kontroll eller kontrollant i företaget saknas. (Zimmermann, C-A. 2007) Om tillfället inte finns kommer ett ekonomiskt brott inte att ske, hur starkt motiverad individen än är. (Coleman, J W. 1987)

Inom RAT förekommer olika nivåer av förebyggande åtgärder. Generella åtgärder för att förhindra förekomsten av ekonomisk brottslighet samt åtgärder som fokuserar på riskaverta individer, händelser och den omgivande miljön i företaget.

Brottsförebyggande åtgärder enligt teorin är att minska motivationen till att begå brott, reducera tillfällena och antal objekt för brotten samt att effektivisera den interna kontrollen i företaget. ("Brottsprevention" – "Crime Prevention" "Fängelseforskning" –"Imprisonment", 2005)

Interna kontroller kan bli bättre genom att systemen för attest och rapporter samt tydliga ansvars – och arbetsfördelningar effektiviseras. (FAR, 2006)

Rutinaktivitetsteorin är applicerbar på vårt problem eftersom den är uppbyggd av olika orsaker, som förklarar uppkomsten av ekonomisk brottslighet. En av dessa är den interna kontrollen. Tillfällena till att begå ekonomiska brott kan uppstå som en effekt av bristande intern kontroll. Utifrån detta kan vi skapa följande hypotes:

Hypotes 4: En dålig intern kontroll skapar tillfälle för att begå ekonomisk brottslighet

Brottsförebyggande åtgärder i företaget bygger på en god intern kontroll. För att den interna kontrollen ska kunna fungera som förebyggande åtgärd och minimera risken för att anställda begår brott bör den vara effektiv. Detta leder vidare till hypoteserna:

Hypotes 5: Effektiviseras den interna kontrollen i företaget minskar risken för ekonomisk brottslighet.

4.3 Agentteorin

Agentteorin kan vi applicera på vår problemformulering genom att de anställda i företaget är agenter medan företagsledningen är principal. (Deegan & Unerman. 2006)

Företaget vill att de anställda ska uppträda utifrån företagets mål, det vill säga att ekonomisk brottslighet inte ska förekomma inom företaget. Problem kan då uppstå om de anställda inte har samma preferenser som företagsledningen, detta kan leda till intressekonflikter. Den anställda kan för att maximera sin egen nytta och för sin egen vinning utföra ekonomiska brott. Teorin säger att företag kan införa olika incitament och kontroller för att förhindra/minska att anställda kan begå brott i företaget. (Bryan, W. 2006).

Enligt Jensen och Meckling (1976) kan kontrakt skapas mellan agenten och principalen.

Principalen vill att agenten ska utföra uppdraget i enlighet med sina preferenser och mål, vilka kan skilja sig från varandra. För att se till att detta sker gäller det för principalen att ge agenten incitament för att agera på önskvärt vis. Att principalens mål och preferenser skiljer sig från agentens är ett typiskt problem för denna relation. Agentteorin säger också att människor agerar utifrån egenintresse, är opportunistiska och vill maximera sin egen nytta. (Bryan, W. 2006) Utifrån detta skapas hypotesen:

Hypotes 6: Då företaget mäter att de anställda och företagsledning arbetar efter samma målsättning, minskar risken för ekonomisk brottslighet.

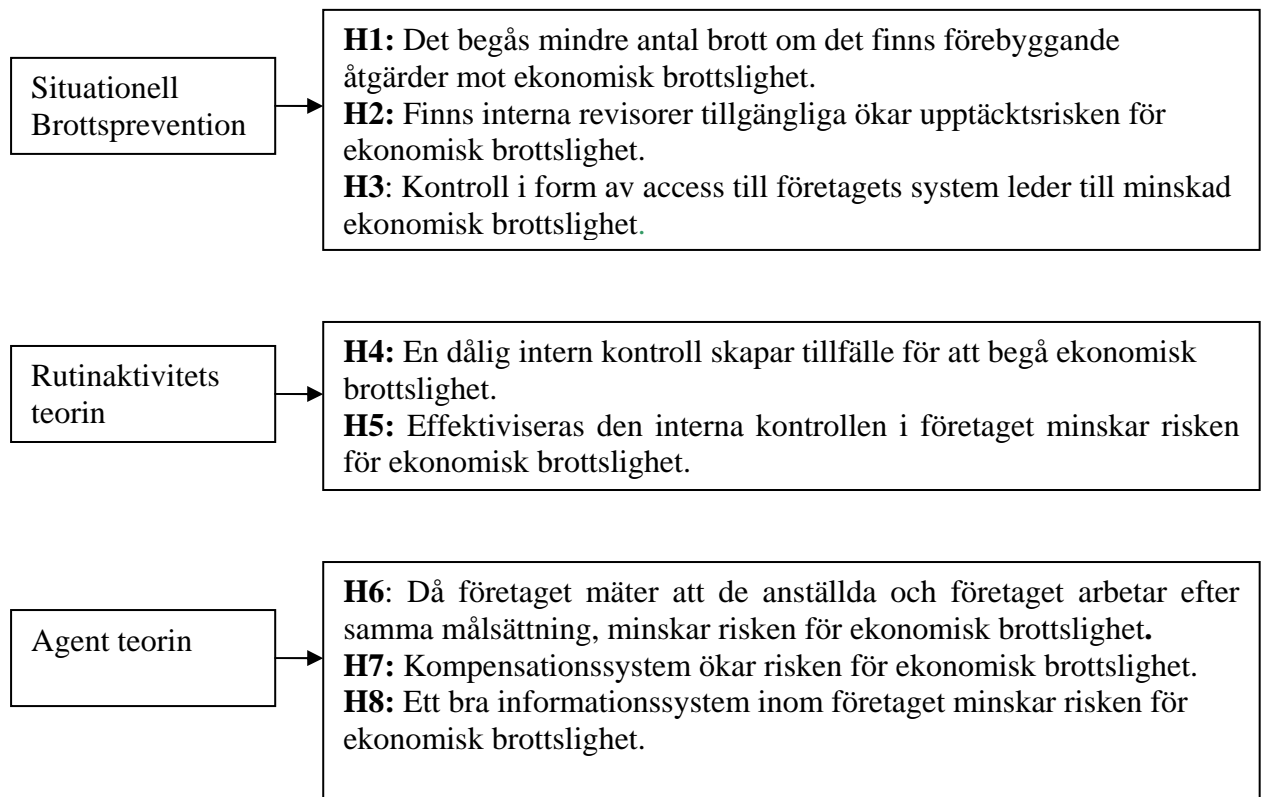
Den anställda vill ha ut så mycket kompensation för sitt arbete som möjligt, medan företagets ledning vill ha en så hög vinst så möjligt. Det finns olika lösningar på hur man kan motivera den anställde till att arbeta i riktning mot företagets mål. Några av dessa kan vara belöningar i olika former som ger positiva signaler till att arbeta i den riktningen. (Anthony & Govindarajan, 2003). Belöningar kan vara kompensationssystem i form av exempelvis bonus där de anställda kan ta del av företagets vinst. Om agentens belöningar är förknippade med prestationsmätt ger det agenten mer incitament till att agera utifrån principalens intresse. Genom övervakning får principalen större insyn i vad agenten gör.

Hypotes 7: Kompensationssystem ökar risken för ekonomisk brottslighet.

Endast agenten vet om att denne agerar på det sätt som principalen önskar och vill. I denna situation uppstår så kallad asymmetrisk information, där agenten har mer information än principalen. Detta kan leda till moral hazard, det vill säga att den kontrollerande agenten blir motiverad att förvränga information till principalen. Denne kan då använda olika kontrollmekanismer såsom incitament och övervakning/kontroll för att komma tillrätta med dessa problem. (Anthony & Govindarajan, 2003)

Hypotes 8: Ett bra informationssystem inom företaget minskar risken för ekonomisk brottslighet.

4.4 Hypotessammanfattning

4.5 Kapitelsammanfattning

Vi har utifrån litteraturen identifierat tre teorier som vi har valt att använda för att förklara hur företagen kan förebygga ekonomisk brottslighet med hjälp av interna kontroller. Teorin situationell brottsprevention bygger på åtgärder mot brott som omfattar ledning, uppbyggnad och manipulation av miljön där brotten begås. Rutinaktivitetsteorin fokuserar på orsaker till varför ekonomiska brott kan begås, dessa tre är motivation, tillfälle och brist på effektiv kontroll. Agentteorin grundar sig i relationen mellan agent och principal, det vill säga, företagsledning och anställd. Dessa parter kan ha olika intressen. Utifrån dessa teorier formulerade vi hypoteser som vi avser att testa.

Kapitel 5 Empirisk metod

Kapitlet inleds med urvalsprocessen. Därefter följer valda metoder för undersökning och datainsamling. Vidare beskrivs operationaliseringen. Kapitlet tar även upp bortfall och inmatningsfel. Avslutningsvis diskuterar vi undersökningens validitet och reliabilitet.

5.1 Urval.

Urvalet för vår undersökning är bedömningsurval. Vi valde ut tre regioner i Sverige; Skåne län, Västra Götalands län och Stockholm län, som är de tre största näringslivsområdena. Detta då de största företagen befinner sig här.

Den kvantitativa metoden gör det möjligt att generalisera. Det går att uttala sig om en totalpopulation utifrån att ha undersökt ett mindre antal stickprov som är representativa för populationen. (Andersson, I. 1998.) Att göra en undersökning av totalpopulationen inom dessa tre områden skulle bli en alltför tidskrävande process.

Vi har använt oss av affärsdata (Affärsdata, 2007), för att hitta dessa företag inom de tre valda regionerna. Därefter använde vi oss av ett systematiskt urval genom att med hjälp av en slumpstalstabelle välja ut 34 företag ur respektive region, totalt 102 stycken. Antalet företag fördelades mellan områdena då de är befolkningsmässigt lika och därmed jämförbara. Ur tabellen valde vi varannan rad och vart 5:e nummer. Talet vi fick fram användes sedan till att ta fram företag från affärsdata. Vi fortsatte på detta vis tills vi hade 102 företag. Anledningen till att vi valde att använda oss av en slumpstalstabelle är att vi inte vill påverka valet av företagen utifrån våra värderingar. (Bryman & Bell, 2005)

Genom vårt slumpmässiga urval har vi fått fram ett stickprov som är generaliserbart mot totalpopulationen. (Patel & Davidsson, 1994)

5.2 Metod för undersökningen

Då vår uppsats har en deduktiv inriktning och en kvantitativ metod, väljer vi att använda surveymetoden. Undersökningen genomfördes genom att skicka ut enkäter till företagen i urvalet. Detta blir också den primärdata vi samlar in. Vår förhoppning är att enkäterna ska besvaras av anställda som arbetar inom ekonomiavdelningen och vi har därför skickat enkäterna via e-post till dessa.

De sekundärdata vi använt oss av är olika artiklar, rapporter och befintlig litteratur. Detta har i sin tur gett oss material som vi kan knyta an till vår problemformulering och identifiera teorier.

Genom surveymetoden har vi möjlighet att samla in en större mängd data genom undersökning av en större population. Surveymetoden gör att vi kan generalisera mot totalpopulationen. Det finns en möjlighet att komma fram till slutsatser som kan vara användbara för totalpopulationen. (Lewis, Saunders & Thornhill, 2007)

Fallstudier valdes bort på grund av att vi vill förklara och testa våra hypoteser. Med fallstudier kan man erhålla nya samband och även utveckla nya teorier. Detta blir inte relevant, då vi har teorier tillgängliga. Däremot kan vi gå miste om att få en rikare förståelse för vårt problem. Fallstudier är inte heller aktuellt eftersom det inte går att generalisera mot en totalpopulation. Därför finns risken att vi går miste om slutsatser som kan vara användbara för de företag vi undersöker. (Lewis, Saunders & Thornhill, 2007)

Då vi vill förklara hur företag faktisk kan förebygga ekonomisk brottslighet, och därmed ställa känsliga frågor, finns risken att svar som är relevanta uteblir genom experiment. Som nämnts förut vill vi komma åt en större population för att få ett bredare underlag till vår undersökning. Detta är inte möjligt med experiment. Om vi hade använt oss av kontrollerade miljöer för vår undersökning finns det även en risk för att de svar vi vill få ut hade blivit felaktiga. (Svenning, C. 2003).

Då uppsatsen ska förklara, utifrån ställda hypoteser, hur företag förebygger att ekonomiska brott inte inträffar har vi valt enkäter som metod för vår datainsamling. Anledningen till detta är att vi kommer att ställa känsliga frågor kring ekonomisk brottslighet och den interna kontrollen. I en enkät har vi möjligheten att ställa sådana frågor. (Svenning, C. 2003).

Frågeformuläret är utformat med standardiserade frågor och svarsalternativen är både öppna och strukturerade. En styrka med kvantitativa undersökningsmetoder är att generalisering av informationen man samlar in kan göras. En svaghet är att vi, som undersökare, inte kan vara säkra på trovärdigheten i svaren utan får förlita oss på att rätt person svarar på våra frågor. En annan risk med enkäter är också att mottagaren väljer att inte svara på grund av tidsbrist eller avsaknad av intresse. Enkäter kan också ge ett större bortfall jämfört med intervjuer. Våra

frågor kan däremot vara för känsliga för att ställa vid en personlig intervju eller telefonintervju (Lewis, Saunders & Thornhill, 2007).

En annan orsak till att vi inte valde att göra personliga intervjuer är att de företag vi skickat ut enkäter till är geografiskt spridda. Därmed utgör tidsbegränsning och kostnad för resor ett problem för oss. Då vi valt att göra enkäter istället för intervjuer blir inte heller telefonintervjuer aktuellt. Det skulle ta alldeles för lång tid att genomföra intervjuer med dessa företag. Risken är också som nämnts tidigare att vi inte får relevanta svar då våra frågor är av känslig karaktär. Trots brister med enkäter har vi gjort ett medvetet val då dessa är mest lämpliga för vår undersökning.

För att undersöka om våra frågor var för känsliga för en personlig intervju utförde vi en pilotintervju. Vi kom därigenom fram till att enkäter skulle lämpa sig bäst för vår undersökning. (Holme & Solvang, 1997). Vi försökte formulera frågorna på ett sådant sätt att respondenten tydligt skulle förstå frågan. För att undvika eventuella misstolkningar, som skulle kunna medföra lägre svarsfrekvens, testade vi enkäten innan utskick. Detta gjorde vi på en revisionsbyrå där både personer på ekonomiavdelningen, revisorer och övriga anställda fick besvara den. De oklarheter i enkäten som testpersonerna påpekade ändrades innan vi skickade ut dem.

5.3 Metod för datainsamling

Vi valde att skicka ut våra enkäter via e-post till de företag som fanns med i vårt urval. Adresser till företagen fick vi via affärsdata (Affärsdata, 2007) och genom företagens hemsidor. Enkäten skickade vi tillsammans med ett brev där vi presenterade oss, förklarade syftet med vår uppsats och sista svarsdatum. (se bilaga 1). Vi valde att koda enkäterna trots risken för att våra respondenter inte skulle svara på grund av att de hade kunnat identifieras. Vi var dock noga med att i vårt brev påpeka att enkäten kom till att behandlas konfidentiellt och anonymt. Enkäterna vi fick tillbaka kodades genast av för att de inte skulle kunna identifieras. Anledning till att vi valde att koda enkäterna, var att vi skulle veta vilka företag som svarat och vilka vi skulle sända påminnelse till. Trots att vi valde att koda enkäterna fick vi god respons från företagen.

Den första tidsgränsen företagen hade för att besvara enkäten var två veckor efter utskick. Efter den tiden erhöll vi 36 stycken enkäter. Påminnelser skickades ut till de företag som inte

hade svarat (se bilaga 3) och vi fick då tillbaka ytterligare 9 stycken enkäter. Vår svarsfrekvens blev därmed 44,1 %. Eftersom vi har begränsat med tid för vår uppsats, skickade vi inte ytterligare påminnelser.

5.4 Operationalisering

Huvudfrågan i enkäten (se bilaga 2) är om det i företagen har inträffat någon ekonomisk brottslighet som begåtts av en anställd (fråga 1). Denna fråga avser vi att knyta ihop med frågorna som riktar sig mot användningen av den interna kontrollen som ett hjälpmedel för att förebygga individuell yrkesbaserad brottslighet. Frågan om respondenterna tror att relationen mellan anställda och företagsledningen har inverkan på ekonomisk brottslighet (fråga 14) testar vi inte mot huvudfrågan då denna inte ger oss något relevant svar på om det begåtts något sådant brott i företaget. Vi kommer dock att diskutera kring denna fråga i slutsatsen.

Hypoteserna 1 till 3 testar vi utifrån ställda frågor i enkäten och befintlig teori. Situationell brottsprevention använder vi för att undersöka hur företagen reducerar risken för att brott begås. I teorin nämns kontroller i form av revisorer och ekonomifunktioner med flera.

Hypotes 1: Det begås mindre antal brott om det finns förebyggande åtgärder mot ekonomisk brottslighet.

För att testa denna hypotes ställde vi frågan om företaget har förebyggande åtgärder mot ekonomisk brottslighet (fråga 4). Denna fråga är av mer generell karaktär och inriktar sig därmed inte på användningen av en speciell intern kontroll. Om det finns förebyggande åtgärder mot ekonomisk brottslighet i företaget kan förebyggandet av individuell yrkesbaserad brottslighet underlättas.

Hypotes 2: Finns interna revisorer tillgängliga ökar upptäcktsrisken för att ekonomisk brottslighet.

För att testa hypotesen ställde vi frågan om det finns internrevisorer i företagen. Denna fråga är relevant för undersökningen då det kan finnas en signifikans mellan tillgängligheten av en internrevisor och om företagen blivit utsatt för ekonomisk brottslighet.

Enligt Öhrlings PricewaterhouseCoopers undersökning, Global economic crime survey (2005), står internrevisionen för 25 % av upptäckten av ekonomiska brott i företaget. Situationell brottsprevention säger att risken för att bli upptäckt är en viktig del i att förebygga ekonomisk brottslighet. Därför ställs frågan om internrevisorns tillgänglighet i företagen.

Hypotes 3: Kontroll i form av access till företagets system leder till minskad ekonomisk brottslighet.

Frågan om säkerhet avseende hantering av administrationen kring fullmakter, lösenord och liknande och att endast behörig personal har tillgång till dessa (fråga 26) ställdes bland annat för att testa denna hypotes. Om denna säkerhet är en stor del av företagets arbete med den interna kontrollen kan det minska risken för att anställda inte använder svagheter i denna kontroll för personlig vinning.

Situationell brottsprevention säger att företagen kan minimera risken för intrång genom access som personliga lösenord. För att testa hypotesen ställde vi frågan om de anställda har personliga lösenord till företagets datorsystem (fråga 27). Denna fråga kan ge en indikation på om företagen är angelägna om att inte låta obehöriga ha tillgång till företagets system. Vidare ställde vi frågan om det finns rutiner för att hantera känslig information exempelvis företagshemligheter (fråga 28). Om dessa rutiner är väl fungerande kan det minska risken för att obehörig personal och andra personer inte får tillgång till företagets interna information. Detta kan då också minska risken för att dessa personer kan utnyttja informationen för egen vinning.

Hypotes 4 till 5 testas genom rutinaktivitetsteorin och frågor från enkäten. Denna teori är applicerbar på vårt problem eftersom den är uppbyggd av tre orsaker som förklarar uppkomsten av ekonomisk brottslighet. En av dessa är den interna kontrollen. Orsaker som tillfällen till att begå ekonomiska brott kan uppstå som en effekt av bristande intern kontroll. Brottsförebyggande åtgärder i företaget bygger på en god intern kontroll. För att den interna kontrollen ska kunna fungera, som förebyggande åtgärd och minimera risken för att anställda begår brott bör den vara effektiv.

Hypotes 4: En dålig intern kontroll skapar tillfälle för att begå ekonomisk brottslighet.

Denna hypotes testas genom ett stort antal frågor från enkäten. Dessa kommer att redogöras för här.

En form av bristande kontroll för företaget kan vara att de saknar en internrevisor (fråga 2). Denna person har möjligheten att upptäcka ekonomisk brottslighet och kan då vara en form av intern kontroll för att minimera risken för individuell yrkesbaserad brottslighet.

Frågan om respondenterna anser att arbetet med den interna kontrollen kan minska risken för ekonomisk brottslighet (fråga 6), ställdes för att se vilken uppfattning som finns angående den interna kontrollen som ett hjälpmedel för att minimera risken för ekonomisk brottslighet.

Om den interna kontrollen inte anses vara tillfredsställande för företaget kan det indikera på brister som då bör korrigeras. Därför ställdes denna fråga för att få en uppfattning om den interna kontrollen upplevs som tillfredsställande eller inte (fråga 8).

I enkäten ställdes också frågor kring bokföringsrutinerna i företagen. Om dessa rutiner inte är väl fungerande kan det peka på bristfälligheter i den interna kontrollen som behöver ses över. Om brister finns kring bokföringen kan det vidare öka risken för ekonomisk brottslighet (frågorna 15-19).

Frågorna om de anställda arbetar inom behörighet och befogenhet testades också för hypotes 4, då dessa kan ge en indikation på om anställda kan arbeta utanför sina ansvarsområden och exempelvis göra beställningar som de inte har behörighet eller befogenhet att göra. Om det finns sådana interna kontroller i företagen, som gör att behörighets- och befogenhetsöverskridande kan kontrolleras kan detta minska risken och hjälpa till att förebygga ekonomisk brottslighet. (frågorna 20-22, 26)

Frågorna angående företagens system för informationshantering testade vi för denna hypotes för att se om informationen hanteras och är uppbyggd på ett ändamålsenligt sätt. Frågorna avser att kontrollera om information kring säkerhet och övriga information kommer alla anställda till kännedom. Om de anställda inte får ta del av informationen som flödar i företaget kan detta indikera på brister i den interna kontrollen (frågorna 23-25, 28).

Frågan angående om de anställda har personliga lösenord till sina datorer ger en antydning om denna form av kontroll är bristfällig (fråga 27). Denna kontroll bör förekomma då den kan minska risken för att obehöriga ska få tillfälle att ta sig in i företagets system.

Hypotes 5: Effektiviserar den interna kontrollen i företaget minskar risken för ekonomisk brottslighet.

Enligt rutinaktivitetsteorin bör den interna kontrollen vara effektiv, för att den ska kunna fungera som förebyggande åtgärd och minimera risken för att anställda begår brott.

För att testa denna hypotes ställde vi frågor kring intern kontroll, effektiviteten och grad av tillfredsställelse kring denna. Frågan om företagen arbetat med den interna kontrollen för att den ska bli mer effektiv ställdes i relation till om de blivit utsatt för ekonomisk brottslighet (fråga 9). Om företagen har blivit utsatta för individuell yrkesbaserad brottslighet behöver de arbeta med den interna kontrollen för att denna ska bli mer effektiv i avseende att upptäcka och förhindra ekonomiska brott.

Frågan om företagen anser att den interna kontrollen är tillfredsställande ställdes även i denna i relation till om det begåtts något ekonomisk brott i företaget (fråga 8). Om företagen har blivit utsatta för dessa brott borde inte den interna kontrollen anses vara tillfredsställande. Företagen kan då behöva arbeta med den interna kontrollen för att den ska upplevas som tillfredsställande. COSO-modellen nämner att den interna kontrollen bör effektiviseras för att bli bättre.

Till hypotesen ställdes även frågorna om effektiv och tillfredsställande intern kontroll och om företagen blivit utsatt för ekonomisk brottslighet i relation till varandra. Tanken var att se om de företag som blivit utsatta för individuell yrkesbaserad brottslighet har arbetat med att effektivisera den interna kontrollen. Om företagen upplever att den interna kontrollen inte är tillfredsställande är förhoppningen att de arbetar med att effektivisera dessa kontroller för att de ska bli bättre.

Hypotes 6 till 8 förklaras genom agentteorin och frågor från enkäten. Företaget vill att de anställda ska agera utifrån företagsledningens mål, det vill säga att individuell yrkesbaserad brottslighet inte ska förekomma inom företaget. Problem kan då uppstå om de anställda inte har samma preferenser som företagsledningen. Den anställda kan, för att maximera sin egen nytta och intresse utföra ekonomiska brott för egen vinning. Teorin säger att företag kan införa olika incitament och kontroller för att förhindra/minska att anställda kan begå brott i företaget.

Hypotes 6: Då företaget mäter att de anställda och företagsledning arbetar efter samma målsättning, minskar risken för ekonomisk brottslighet.

För att testa denna hypotes ställdes frågan om företagen mäter att de anställda och företagsledningen arbetar efter samma målsättning (fråga 13). Det är en betydelsefull faktor att de anställda och företaget arbetar efter samma målsättning för att undvika intressekonflikter. Mäter företagsledningen regelbundet målsättningen kan de identifiera källan till eventuellt missnöje bland de anställda och bemöta detta i tid. En bra relation mellan anställda och arbetsgivare tror vi kan minska risken för ekonomisk brottslighet.

Hypotes 7: Kompensationssystem minskar risken för ekonomisk brottslighet.

För att testa denna hypotes ställdes frågan om företagen använder sig av kompensationssystem för de anställda, som exempelvis bonusprogram (fråga 12). Om företaget har kompensationssystem för de anställda och exempelvis får ta del av företagets vinst kan motivationen till att begå ekonomisk brottslighet minska.

Hypotes 8: Ett bra informationssystem inom företaget minskar risken för ekonomisk brottslighet.

För att testa denna hypotes ställdes frågan om den interna rapporteringen till ledningen och styrelsen är uppbyggd på ett ändamålsenligt sätt (fråga 24). Denna fråga ställdes för att få en indikation på om kommunikationen mellan chefer i alla led i företaget fungerar på ett lämpligt sätt.

Vidare ställdes frågan om administrationen av fullmakter och lösenord är av sådan karaktär att endast behörig personal har tillgång till dessa (fråga 26). Frågan testades för hypotesen för att

se om denna form av kontroll är tillfredsställande. Om endast behörig personal har tillgång till detta kan det minska risken för intrång i företagets system och för individuell yrkesbaserad brottslighet.

Frågan om det finns rutiner i företaget för att hantera känslig information (fråga 28) ställdes till denna hypotes eftersom detta är en betydelsefull del i företaget att företagshemligheter bevaras. Anställda ska inte kunna föra denna information utanför företaget för att skada företaget eller för att agera för egen vinnings skull. Om denna form av intern kontroll är tillfredsställande kan det minska risken för ekonomisk brottslighet.

5.5 Bortfall

Bortfallet i vår undersökning består av att våra respondenter inte svarat på vår enkät. Det finns två typer av bortfall, enkät- och internabortfall.

Enkätbortfall där respondenten av olika anledningar inte väljer att delta i vår enkätundersökning. (Djurfeldt et.al, 2003) Här har vi ett bortfall på 55,9 %. Av de 102 företag, som vi skickade vår enkät till, valde 45 företag att delta i vår undersökning. Av de 57 företagen som ingår i bortfallet utgörs 19.3 % av företag som inte deltog på grund av tidsbrist, att de inte vill delta eller för att de anser att det är för känslig information att lämna ut. Resterande (36.6 %) är ett naturligt bortfall då vi inte tagit emot svar från dessa.

Interna bortfall, innebär bortfall där respondenten inte svarat på en eller flera frågor i enkäten. I vårt fall har vi ett väldigt litet bortfall här. Endast i 12 fall saknas det svar på någon fråga i enkäten. En orsak till att respondenterna inte svarat på frågorna skulle kunna vara att de ansåg att det var för känslig information att ge ut. Det finns inget speciellt mönster för de frågor som vi saknar svar till. (Ejvegård, R. 1993)

Vår beroende variabel, om företaget har varit utsatt för ekonomisk brottslighet utfört av en anställd, har besvarats av samtliga respondenter (45st). Därav har vi inget bortfall för denna variabel vilket stärker vår undersökning. Bortfall i en undersökning innebär en stor felkälla som är svår att kontrollera. (Djurfeldt et.al, 2003)

Tabell 1: T-test bortfallsanalys

	df	Medelvärde
Svarande - Antal anställda	44	2013,844
Icke svarande – Antal anställda	56	1734,684
Svarande - Omsättning	44	6 416 410,9
Icke svarande - Omsättning	56	6 415 826,2

Det visade sig att medelvärdet för antal anställda inte skiljer sig nämnvärt för de företag som svarat och de som icke svarat. Slutsatsen för bortfallsanalysen, då det gäller skillnad i storlek på företag som svarat eller inte, blir att denna inte påvisar att större eller mindre företag skulle ha olika benägenhet att svara.

Då det gäller omsättningen för företagen är medelvärdet näst intill identiska. Detta gör att analysen kan tolkas som att storleken på företagens omsättning inte visar något förhållande till dem som svarat eller icke svarat.

Bortfallsanalysen visar att vårt bortfall inte beror på antal anställda och omsättning.

5.5.1 Inmatningsfel

Dessa fel är rena skrivfel, som oftast uppstår i samband med att data från enkäten överförs till ett datorprogram (SPSS), men som dessvärre belastar resultatet. (Bryman & Bell, 2005) I vårt fall hade vi tur och lyckades att finna ett inmatningsfel innan vi hade använt oss av datamaterialet vi matat in.

5.6 Validitet och Reliabilitet

Validitet anger relevansen i det som man avser att mäta i undersökningen. Detta uppnås genom operationalisering, det vill säga att omvandla frågeställningar till konkret mätbart material. En hög validitet i en undersökning tyder på att de frågor vi har ställt till respondenterna verkligen ger svar på det vi vill undersöka. (Djurfeldt et.al, 2003) Genom att granska de teorier och hypoteser vi valt att utgå ifrån, kunde vi anpassa frågorna så att de mäter det som avses för att en så hög validitet som möjligt ska kunna uppnås. (Bryman & Bell, 2005)

För att få en översikt över hur företag hanterar ekonomisk brottslighet, hur de förebygger eventuella ekonomiska brott och för att öka vår validitet utförde vi en pilotintervju. Intervjun gjordes med en anställd i ett större företag som arbetar som controller och till viss del med redovisning. I intervjun ställde vi generella och inte så begränsade frågor kring hantering och förebyggande av ekonomisk brottslighet. En annan åtgärd vi gjorde för att öka validiteten, var att efter enkäterna skickats ut och tidsfristen för inlämning löpt ut, så sändes en påminnelse angående vår enkät ut.

Reliabilitet anger tillförlitlighet av mätinstrumenten i uppsatsen, i vårt fall tillförlitligheten i enkätfrågorna. Hög reliabilitet innebär att undersökningen ger ett rättvisande, repeterbart resultat, som skulle bli likadant om undersökningen skulle testas igen under samma förhållanden. (Djurfeldt et.al, 2003) Det finns en risk att vår undersökning får en låg reliabilitet på grund av det är svårt att upprepa den och erhålla samma resultat. Detta har vi tagit i beaktande vid val av metod för vårt urval. (Bryman & Bell, 2005)

5.7 Kapitelsammanfattning

Urvalet vi använder oss av är bedömningsurval. Sveriges tre största näringslivsområden valdes ut som respondentgrupp. Vi har valt att använda oss av en surveyundersökning. Vi konstruerade frågor och gjorde dessa mätbara genom operationaliseringen. Enkäter har skickats ut till företag som har mer än 500 anställda i respektive område. Svarsfrekvensen blev 44,1 %, vilket gav oss ett bortfall på 55,9 %. Undersökningen har validitet och medan reliabiliteten är lägre.

Kapitel 6 Analys

I detta kapitel redogör vi för hur analysen genomfördes med hjälp av statistiska tester. Därefter presenteras resultaten med tillhörande tabeller.

6.1 Inledning

Analysen genomförs till största delen med Pearson chitvå-test . Då detta test är bäst lämpat utifrån det svarsalternativ vi konstruerat i enkäten. Utöver chitvå-testen kommer vissa frågor testas genom oberoende t-test, linjär regression och reliabilitetsanalys.

6.2 Hypotesprövning

Hypotes 1: Det begås mindre antal brott om det finns förebyggande åtgärder mot ekonomisk brottslighet.

Tabell 2: Pearson chitvå -test	Beroende variabel	
	Om företaget varit utsatt för ekonomisk brottslighet	
Oberoende variabel	Signifikans	Antal svarande
Om företaget har förebyggande åtgärder	0,001	45

Denna hypotes testades först i en korstabell genom den beroende variabeln om företaget blivit utsatta för ekonomisk brottslighet (fråga 1) och den oberoende variabeln om företaget har förebyggande åtgärder mot dessa brott (fråga 4). Det finns ingen signifikant skillnad i svaren från respondenterna. Vidare utfördes ett chitvå-test för att testa signifikansen för hypotesen. Chitvå-testet visar att det finns en stark signifikans (0,001) mellan dessa variabler.

Hypotes 1 kommer därför inte att förkastas.

Hypotes 2: Finns interna revisorer tillgängliga ökar upptäcktsrisken för ekonomisk brottslighet.

Tabell 3: Pearson chitvå -test	Beroende variabel	
	Om företaget varit utsatt för ekonomisk brottslighet	
Oberoende variabler	Signifikans	Antal svarande
Om företaget har en internrevisor	0,283	45

Denna hypotes testades i en korstabell genom beroende variabeln om företaget blivit utsatta för ekonomisk brottslighet (fråga 1) och den oberoende variabeln om företaget har en internrevisor (fråga 2). Det finns ingen signifikant skillnad i svaren från respondenterna. Vidare utfördes ett Pearsons chitvå-test för att testa signifikansen för hypotesen. Chitvå-testet visar att det inte finns en signifikans (0,283) mellan dessa variabler.

Hypotes 2 kommer därför att förkastas.

Hypotes 3: Kontroll i form av access till företagets system leder till minskad ekonomisk brottslighet.

Tabell 4: Pearson chitvå -test	Beroende variabel	
	Om företaget varit utsatt för ekonomisk brottslighet	
Oberoende variabler	Signifikans	Antal svarande
Om administration av fullmakter, lösenord och liknande är sådan att endast behörig personal har tillgång till dessa	0,087	45
Om det finns rutiner för att hantera känslig information.	0,607	45

Hypotes 3 testades i en korstabell genom den beroende variabeln om företaget blivit utsatta för ekonomisk brottslighet (fråga 1) och de oberoende variablerna, anställdas behörighet (fråga 26), lösenord till datasystem (fråga 27) och rutiner kring känslig information (fråga 28). Det finns ingen signifikant skillnad i något av svaren från respondenterna. Pearsons chitvå-test utfördes för att testa signifikansen för hypotesen. Chitvå-testet visar att det finns en svag signifikans (0,087) mellan variablerna fråga 1 och 26.

Då alla respondenter har svarat ja på fråga 27 går denna inte att testa med Pearsons chitvå-test. För frågan 1 och 28 finns ingen signifikans (0,607).

Hypotes 3 kommer därför att förkastas.

Hypotes 4: *En dålig intern kontroll skapar tillfällen för att begå ekonomisk brottslighet.*

Tabell 5: Pearson chitvå-test

Beroende variabel

Oberoende variabler	Om företaget varit utsatt för ekonomisk brottslighet	
	Signifikans	Antal svarande
Om företaget har en internrevisor	0,283	45
Om arbetet med den interna kontrollen kan minska risken för att anställda begår ekonomiska brott	0,571	44
Om den interna kontrollen är tillfredställande	0,042	45
Om företaget kontrollerar att alla affärshändelser som bokförs endast avser företaget.	0,133	44
Om det finns rutiner för att inte något som bokförs försvinner eller görs oläsligt.	0,036	45
Om bankuppgifter stäms av mot bokföringen regelbundet	0,178	44
Om beställningar/inköp endast kan göras av behörig personal.	0,902	44
Om det finns tydlig ansvars- och arbetsfördelning i företaget.	0,053	44
Om det finns kontroller för att de anställda arbetar inom sin behörighet och befogenhet.	0,276	43
Om företaget har system för informationsflöde.	0,100	45
Om den interna rapporteringen till ledning, styrelse etc. är uppbyggd på ett ändamålsenligt sätt.	0,845	45
Om informationen om säkerhet kommer ut till alla anställda	0,173	43
Om administration av fullmakter, lösenord och liknande är sådan att endast behörig personal har tillgång till dessa.	0,087	45
Om det finns rutiner för att hantera känslig information.	0,607	45

Denna hypotes testades först i en korstabell genom beroende variabeln om företaget blivit utsatta för ekonomisk brottslighet (fråga 1) och de oberoende variablerna internrevisor, arbetet och grad av tillfredställande intern kontroll (fråga 2,6, 8), rutiner kring bokföring, information och säkerhet. (fråga 15-28).

Det finns en signifikant skillnad i svaren från respondenterna på frågan om information om säkerhet kommer ut till alla anställda och frågan om det finns en tydlig ansvars- och arbetsfördelning i företaget.

Vidare utfördes ett chitvå-test för att testa signifikansen för hypoteserna. Chitvå-testet visar att det finns en signifikans (0,042) mellan om företaget blivit utsatt för ekonomisk brottslighet och om den interna kontrollen är tillfredställande (fråga 8). Frågan kring rutiner för att något som bokförts inte försvinner eller görs oläsligt (fråga 17) är signifikant (0,036) för förekomsten av ekonomisk brottslighet. Chitvå-testet visar att det finns en signifikans (0,053) mellan om företaget blivit utsatt för ekonomisk brottslighet och tydlig ansvars- och arbetsfördelning (fråga 21) i företaget. Det finns en svag signifikans (0,087) mellan förekomsten av ekonomisk brottslighet och om administration av fullmakt, lösenord och liknande endast är tillgänglig för behörig personal (fråga 26).

Frågan om företaget säkerställer om intäkter och kostnader som bokförs motsvaras av riktiga transaktioner (fråga 16) och om det finns policy kring attester och rapporter (fråga 19) svarade samtliga respondenter ja och kunde därmed inte testas. Då alla respondenter har svarat ja på det finns personliga lösenord till datasystemen (fråga 27) går denna inte att testa med Pearsons chitvå-test.

Resterande frågor (fråga 2,6,15,18,20,22,23,24,25,28) visar ingen signifikans för hypotesen.

Hypotes 4 kommer därmed att förkastas.

Regressionsanalys

Här utfördes en regressionsanalys för den beroende variabeln om företaget varit utsatt för ekonomisk brottslighet och den oberoende variabeln, hur många av COSO:s interna kontroller företaget använder sig av.

Tabell 6:

Modell	Justerad R ²
1	0,024

2,4 % av den beroende variabeln (fråga 1) kan härledas till den oberoende variabeln, hur många av COSO:s interna kontroller företaget använder sig av.

Tabell 7: Anova-test

Modell	Signifikans
Regression	0,180

Enligt Anova testet finns ingen signifikans i variansen mellan de beroende och oberoende variablerna.

Tabell 8: Koefficienter

Modell	Signifikans
1 (konstant)	0,046
Antal interna kontroller	0,180

Här visas att antal interna kontroller företagen använder sig av inte har något signifikant samband med om företaget blivit utsatt för ekonomisk brottslighet.

Tabell 9: Korrelationsmatris

	Fråga 1	Antal IK
Fråga 1 Om företaget varit utsatts för ekonomisk brottslighet		
Pearson korrelation	1	0,274
Signifikans (2 sidig)		0,091
Antal	39	39
Fråga 2 Antal interna kontroller		
Pearson korrelation	0,274	1
Signifikans (2-sidig)	0,091	
Antal	39	39

En svag korrelation finns mellan variablerna fråga 1 och antal interna kontroller (0,274). Detta gör att det inte finns ett starkt linjärt samband mellan om företaget har varit utsatt för ekonomisk brottslighet och antal interna kontroller.

Hypotes 5: Effektiviseras den interna kontrollen företaget minskar risken för ekonomisk brottslighet.

Tabell 10: Pearson chitvå-test**Beroende variabel**

Oberoende variabler	Om företaget varit utsatt för ekonomisk brottslighet	
	Signifikans	Antal svarande
Om den interna kontrollen är tillfredställande	0,042	45
Om de har arbetat med den interna kontrollen för att den ska bli mer effektiv	0,302	45

Hypotes 5 testades först i en korstabell genom beroende variabeln om företaget blivit utsatta för ekonomisk brottslighet (fråga 1) och den oberoende variabeln om den interna kontrollen är tillfredställande (fråga 8). Vidare utfördes ett chitvå-test för att testa signifikansen för hypotesen. Chitvå-testet visar att det finns en signifikans (0,042) mellan dessa variabler.

Vidare testades hypotes 5 i en korstabell genom beroende variabeln om företaget blivit utsatta för ekonomisk brottslighet (fråga 1) och den oberoende variabeln om företaget har arbetat med att effektivisera den interna kontrollen (fråga 9). Vidare utfördes ett chitvå-test för att testa signifikansen för hypotesen. Chitvå-testet visar att det inte finns en signifikans (0,302) mellan dessa variabler.

Hypotes 5 kommer att förkastas.

Tabell 10: Pearson chitvå -test

	Om den interna kontrollen är tillfredställande	
	Signifikans	Antal svarande
Om de har arbetat med den interna kontrollen för att den ska bli mer effektiv	0,000	45

Genom att testa fråga 8 och 9 mot varandra visar Pearson chi-två test att det finns ett starkt signifikant samband (0,000) mellan om företaget är tillfredsställda med den interna kontrollen och om de har arbetat med att effektivisera denna.

Hypotes 6: Då företaget mäter att de anställda och företagsledning arbetar efter samma målsättning minskar risken för ekonomisk brottslighet.

Tabell 11: Pearson chitvå -test**Beroende variabel**

	Om företaget varit utsatt för ekonomisk brottslighet	
Oberoende variabel	Signifikans	Antal svarande
Om företaget mäter att de anställda och företagsledning arbetar efter samma målsättning	0,557	45

Genom att skapa en ny variabel för frågan hur företaget mäter anställdas målsättning (fråga 13) där de som svarat ja antas mäta målsättning och de som svarat nej inte mäter alls. Denna variabel testades mot om företaget blivit utsatt för ekonomisk brottslighet (fråga 1). Pearsons chitvå-test visar att det inte finns någon signifikans mellan dessa variabler.

Hypotes 6 kommer att förkastas.

Hypotes 7: Kompensationssystem ökar risken för ekonomisk brottslighet.

Tabell 12: Pearson chitvå –test	Beroende variabel	
	Om företaget varit utsatt för ekonomisk brottslighet	
Oberoende variabler	Signifikans	Antal svarande
Om företaget använder kompensationssystem	0,632	45

Hypotes 7 testades i en korstabell genom beroende variabeln om företaget blivit utsatta för ekonomisk brottslighet (fråga 1) och den oberoende variabeln om företaget använder kompensationssystem för de anställda till exempel bonussystem (fråga 12). Det finns en signifikant skillnad i svaren från respondenterna. Vidare utfördes ett chitvå-test för att testa signifikansen för hypotesen. Chitvå-testet visar att det inte finns en signifikans (0,632) mellan dessa variabler.

Hypotes 7 kommer därför att förkastas.

Hypotes 8: Ett bra informationssystem inom företaget minskar risken för ekonomisk brottslighet.

Tabell 13: Pearson chitvå-test	Beroende variabel	
	Om företaget varit utsatt för ekonomisk brottslighet	
Oberoende variabler	Signifikans	Antal svarande
Om den interna rapporteringen till ledning, styrelse etc. är tillfredställande	0,845	45
Om administration av fullmakter, lösenord och liknande är sådan att endast behörig personal har tillgång till dessa.	0,087	45
Om det finns rutiner för att hantera känslig information	0,607	45

Hypotes 8 testades i en korstabell genom beroende variabeln om företaget blivit utsatta för ekonomisk brottslighet (fråga 1) och de oberoende variablerna, intern rapportering, anställdas behörighet, lösenord till datasystem och rutiner kring känslig information. (fråga

24,26,27,28). Pearsons chitvå-test utfördes för att testa signifikansen för hypotesen. Chitvå-testet visar att det inte finns någon signifikans (0,845) mellan variablerna förekomsten av ekonomisk brottslighet och den interna rapporteringen till ledningen. Testet visar att det finns en svag signifikans (0,087) mellan förekomsten av ekonomisk brottslighet och om administration av fullmakter, lösenord och liknande kan tillgås av endast behörig personal (fråga 26). Mellan variablerna om förekomsten av ekonomisk brottslighet och rutiner kring hantering av känslig information (fråga 28) finns ingen signifikans (0,607).

Hypotes 8 kommer därför att förkastas.

Reliabilitetsanalys

Tabell 14: Reliabilitetsanalys

Oberoende variabel	Beroende variabel	
	Cronbach's Alpha	Antal svarande
Om företaget varit utsatt för ekonomisk brottslighet		
Om den interna rapporteringen till ledning, styrelse etc. är uppbyggd på ett ändamålsenligt sätt.	0,690	45
Om administration av fullmakter, lösenord och liknande är sådan att endast behörig personal har tillgång till dessa.		
Personliga lösenord till datasystem		
Om det finns rutiner för att hantera känslig information		

Hypotes 8 testades i en reliabilitetsanalys genom beroende variabeln om företaget blivit utsatta för ekonomisk brottslighet (fråga 1) och de oberoende variablerna om intern rapportering, information om säkerhet, administration av fullmakter, lösenord och liknande, personliga lösenord till datasystem och rutiner för hantering av känslig information (fråga 24,26-28). Detta gav ett Cronbach's Alpha värde på 0,690. Detta värde är reliabelt då den ligger nära den acceptabla nivån 0,7.

Tabell 15: Chitvå-test**Beroende variabel**

Oberoende variabler	Signifikans		Antal svarande
Antal anställda på ekonomiavdelning	0,457		39
Sannolikheten att en anställd kan begå ett brott	0,003		39

Fråga 1 om företaget har blivit utsatt för ekonomisk brottslighet testades mot fråga 3, antal anställda på ekonomiavdelningen. Pearsons chitvå-test visar att det inte finns signifikans (0,457) mellan storleken på ekonomiavdelningen och förekomsten av ekonomisk brottslighet.

Det visar sig att det finns ett starkt signifikant samband (0,003) mellan hur hög sannolikheten att ett ekonomiskt brott kan begås av en anställd i företaget (fråga 11) och om ett ekonomiskt brott har begåtts.

Tabell 16: Pearson chitvå-test**Beroende variabel**

Oberoende variabler	Om företaget varit utsatt för ekonomisk brottslighet		
	Signifikans		Antal svarande
	Chitvå-test	Fishers exakta test	
Prioritering av intern kontroll	0,083	0,079	45

Genom att testa den beroende variabeln, om företaget blivit utsatta för ekonomisk brottslighet (fråga 1) och den oberoende variabeln, om hur företaget prioriterar intern kontroll (fråga 5) gjordes ett Fisher´s exakta test eftersom de förväntade värdena var för små. (Djurfeldt et al, 2003). Det ensidiga testet visar en svag signifikans (0,079) mellan dessa variabler.

Fråga 1 mot variabeln antal anställda

För att testa om antalet anställda i företaget har någon inverkan på förekomsten av ekonomisk brottslighet utförde vi ett oberoende t-test.

Tabell 17: t-test

	Om företaget varit utsatt för ekonomisk brottslighet	Antal	Medelvärde
Antal anställda	Ja	18	2 010,17
	Nej	21	1 725,86

Medelvärdet för antal anställda är något högre för de företag där ekonomisk brottslighet förekommit.

Tabell 18: Chitvå-test

	Om företaget varit utsatt för ekonomisk brottslighet	
Oberoende variabel	Signifikans	Antal svarande
Antal anställda	0,050	39

Testet visar att det finns ett signifikant samband (0,050) mellan antal anställda och förekomsten av ekonomisk brottslighet.

Regressionsanalys

För att se om det finns ett samband mellan ekonomisk brottslighet som begåtts av anställda och de oberoende variablerna internrevisor, anställda på ekonomiavdelningen, prioritering och tillfredsställelse av intern kontroll.

Tabell 19

Modell	Justerad R ²
1	0,087

8,7 % av den beroende variabeln (fråga 1) kan härledas till de oberoende variablerna (fråga 2,3,5,8).

Tabell 20: Anova-test

Modell	Signifikans
Regression	0,132

Enligt Anova-testet finns ingen signifikans i variansen mellan de beroende och oberoende variablerna.

Tabell 21: Koefficienter

Modell	Signifikans
1 (Konstant)	0,000
Om det finns en interrevisor i företaget	0,589
Antal anställda arbetar på ekonomiavdelningen	0,436
Hur företaget prioriterar intern kontroll	0,086
Är den interna kontrollen tillfredställande	0,068

Här visas att tillgänglig internrevisor (fråga 2) och antal anställda på ekonomiavdelningen (fråga 3) inte har någon signifikans samband med förekomsten av ekonomisk brottslighet.

Däremot finns en svag signifikans mellan prioritering av intern kontroll (fråga 5) och om den interna kontrollen är tillfredställande ställt i samband om det har förekommit ekonomisk brottslighet i företaget.

Tabell 22: Korrelationsmatris

	Fråga 1	Fråga 2	Fråga 3	Fråga 5	Fråga 8
Fråga 1 Om företaget varit utsatts ekonomiska brott					
Pearson korrelation	1	0,24	- 0,59	- 0,278	-0,313
Signifikans		0,88	0,719	0,087	0,052
Antal	39	39	39	39	39
Fråga 2 Om företaget har en internrevisor					
Pearson korrelation	0,024	1	- 0,323	0,285	0,093
Signifikans	0,886		0,045	0,079	0,572
Antal	39	39	39	39	39
Fråga 3 Anställda på ekonomiavdelningen					
Pearson korrelation	0,59	- 0,323*	1	- 0,221	- 0,124
Signifikans	0,719	0,45		0,175	0,451
Antal	39	39	39	39	39
Fråga 5 Prioritering av intern kontroll					
Pearson korrelation	- 0,278	0,285	- 0,221	1	0,143
Signifikans	0,87	0,079	0,175		0,384
Antal	39	39	39	39	39
Fråga 8 Tillfredställelse av intern kontroll					
Pearson korrelation	- 0,313	0,093	- 0,124	- 0,143	1
Signifikans	0,52	0,572	0,451	0,384	
Antal	39	39	39	39	39

* Korrelationen är signifikant på nivån 0,05 (2- sidig)

I matrisen utgår vi från den beroende variabeln fråga 1 och ser hur den är korrelerad med de oberoende variablerna fråga 2, 3, 5 och 8.

Korrelationskoefficienten bör ligga inom intervallet + 1 till – 1, ju närmare dessa värden desto starkare samband. Samtliga av de testade variablerna ligger inom detta intervall. Det visar att variablerna är korrelerade med varandra vilket ger ett linjärt samband. Värden som ligger för nära 0 har en svag korrelation. (Djurfeldt et.al, 2003)

6.3 Kapitelsammanfattning

I detta kapitel har analyser utförts av undersökningens enkätfrågor. Flera av testerna visar att det inte finns någon signifikans för om företagen blivit utsatt för ekonomisk brottslighet som begåtts av anställda. Hypoteserna har testats med Pearsons chitvå-tester, oberoende t-tester, regressionsanalyser och reliabilitetsanalys.

Kapitel 7 Slutsats och diskussion

Här presenteras de slutsatser vi har kommit fram till för vår undersökning. Vidare diskuteras utfallet i jämförelse med de förväntningar vi hade. Avslutningsvis ges förslag till fortsatt forskning.

Vår slutsats är att ekonomisk brottslighet som begås av anställda, det vill säga individuell yrkesbaserad brottslighet, inte förebyggs med hjälp av interna kontroller, definierade av COSO.

Genom vår analys har vi kommit fram till följande resultat.

De visade sig att 40 % av de tillfrågade respondenterna varit utsatta för individuell yrkesbaserad brottslighet. Detta är ett väldigt intressant resultat då vi inte hade förväntat oss en så hög andel som varit utsatta.

Undersökningen visar att 44 % av respondenterna tror att relationen mellan anställd och företagsledning har samband med ekonomisk brottslighet. Vidare anser 82,2 % att den interna kontrollen är av betydelse även om en anställd är motiverad och har tillfället att begå ett ekonomiskt brott.

64,4 % av respondenterna har svarat att det tror att sannolikheten är ganska liten att en anställd i företaget kan begå ett ekonomiskt brott medan 22,2 % har svarat att det tror att det finns en ganska hög sannolikhet.

Av de tillfrågade respondenterna har hela 95,6 % förebyggande åtgärder mot ekonomisk brottslighet. Detta kan bevisa att företagen verkar vara medvetna om problematiken kring ekonomisk brottslighet.

Undersökningen visar att företagen har förebyggande åtgärder mot ekonomisk brottslighet. Undersökningen visar även att de interna kontroller vi har testet inte visade sig signifikanta för förebyggandet av ekonomisk brottslighet.

Hypotes 1: *Det begås färre antal brott om det finns förebyggande åtgärder mot ekonomisk brottslighet.*

Genom att hypotes 1 accepteras blir slutsatsen att det begås mindre antal brott om det finns förebyggande åtgärder mot individuell yrkesbaserad brottslighet.

Vår förväntning var att förebyggande åtgärder skulle minska förekomsten av ekonomisk brottslighet. Detta styrks av den starka signifikansen mellan den beroende variabeln om företaget blivit utsatt för ekonomisk brottslighet som begåtts av en anställd och den oberoende variabeln om företaget har förebyggande åtgärder mot dessa brott.

Vi anser att förebyggande åtgärder mot ekonomisk brottslighet borde vara av stor vikt eftersom det kan innebära stora ekonomiska förluster. Det kan också påverka företagets anseende och varumärke negativt.

Hypotes 2: *Finns interna revisorer tillgängliga ökar upptäcktsrisken för ekonomisk brottslighet.*

Då vi ser internrevisorn som en form av intern kontroll infriades inte våra förväntningar att internrevisorn borde ha en större inverkan på förebyggandet av ekonomisk brottslighet som begås av anställda.

Vår förväntning var att internrevisorn var av betydelse för om anställda blir upptäckta om de begår ett ekonomiskt brott. Analysen visar att det inte är av betydelse om det finns en internrevisor för förebyggandet av ekonomisk brottslighet.

Slutsatsen av denna hypotes blir att tillgängligheten av internrevisor i företaget inte ökar upptäcktsrisken för individuell yrkesbaserad brottslighet. Detta påvisas genom att hypotes 2 förkastas.

Hypotes 3: *Kontroll i form av access till företagets system leder till minskad ekonomisk brottslighet.*

Vår förväntning var att kontroller i form av tillgång till företaget system skulle ha inverkan på förekomsten av ekonomisk brottslighet som begås av anställda.

Analysen visade att om administrationen av fullmakter, lösenord och liknande, som endast behörig personal har tillgång till är svagt signifikant. Detta betyder att denna form av kontroll har en viss inverkan för förebyggandet av individuell yrkesbaserad brottslighet, dock inte så starkt som förväntat.

Fråga om de anställda har personliga lösenord till datasystem gick inte att testa statistiskt eftersom samtliga respondenter har denna kontroll. Detta anser vi är positivt eftersom det kan motverka ekonomisk brottslighet genom att obehöriga personer inte har tillgång till företagets system.

Rutiner för hantering av känslig information ger ingen signifikans för utsattheten för ekonomisk brottslighet. Detta borde vara en viktig del att beakta i företagen då känslig information kan komma obehöriga till kännedom kan de utnyttja denna för personlig vinning.

Hypotes 4: En dålig intern kontroll skapar tillfällen för att begå ekonomisk brottslighet.

Vi förväntade oss att brister i de interna kontrollerna skulle skapa tillfällen för anställda att begå ekonomiska brott. Denna förväntning infriades inte genom att hypotes 4 förkastades.

Vår förväntning var att om företagen använder sig av alla interna kontroller enligt COSO-modellen borde de ha svarat nej på om de hade blivit utsatta för ekonomisk brottslighet. Regressionsanalysen visar att det inte finns något samband mellan förekomsten av ekonomisk brottslighet och antal interna kontroller som företaget använder. Slutsatsen blir att individuell yrkesbaserad brottslighet förekommer oberoende av hur många av COSO:s interna kontroller företaget använder sig av.

Det finns en signifikans mellan om företaget blivit utsatt för ekonomisk brottslighet och om den interna kontrollen är tillfredställande. Detta motsvarar inte våra förväntningar. Dock kan det vara så att de företag som blivit utsatta för ekonomisk brottslighet har arbetat med att förbättra sin interna kontroll och därmed anser den vara tillfredställande.

Intern kontroll i form av rutiner för att något som bokförts inte försvinner eller görs oläsligt och tydlig ansvars- och arbetsfördelning är signifikant för förekomsten av ekonomisk brottslighet. Vi förväntade oss att dessa var former av interna kontroller borde kunna vara ett verktyg för att förebygga förekomsten av ekonomisk brottslighet. Analysen visar att det finns en svagt signifikans mellan förekomsten av ekonomisk brottslighet och om administration av

fullmakt, lösenord och liknande endast är tillgänglig för behörig personal. Slutsatsen blir att dessa interna kontroller är av betydelse för förebyggandet av ekonomisk brottslighet som begås av anställda.

Det visar sig i analysen att om företagen kontrollerar att de affärshändelser som bokförs endast avser företaget och att uppgifter som begärs från bank stäms av mot bokföringen inte var signifikant för förebyggandet av individuell yrkesbaserad brottslighet. Vår förväntning var dock att dessa interna kontroller borde vara av betydelse för förekomsten av ekonomisk brottslighet som begås av anställda.

Analysen visar att behörighet och befogenhet i företaget inte har någon betydelse för den individuella yrkesbaserade brottsligheten.

Om företaget har system för informationsflöde, intern rapportering till ledning, information om säkerhet och rutiner kring hantering av känslig information har ingen signifikans för förekomsten av ekonomisk brottslighet.

Slutsatsen av hypotesprövningen är, att brister i den interna kontrollen inte skapar tillfällen för de anställda att begå ekonomiska brott.

Slutsatsen blir de att interna kontroller som definierats av COSO inte har inverkan på förebyggandet av individuell yrkesbaserad brottslighet. Detta utesluter inte att andra former av intern kontroll kan ha betydelse för förebyggande av ekonomisk brottslighet.

Hypotes 5: Effektiviserar den interna kontrollen i företaget minskar risken för ekonomisk brottslighet.

Vi förväntade oss att de företag som blivit utsatta för ekonomisk brottslighet i efterhand har arbetat med att effektivisera den interna kontrollen och därmed anser att den är tillfredställande. Dessa förväntningar infriades till stor del då de företag som prioriterar den interna kontrollen högt också är tillfredsställda med den interna kontrollen.

Resultatet av vår analys visar att hypotesen förkastas genom frågan om arbetet med den interna kontrollen och att den ska bli effektivare. Det finns ingen signifikans mellan företagets utsatthet och att de har arbetat effektivt med den interna kontrollen.

Vi testade frågan om företaget ansåg att deras interna kontroll var tillfredställande med frågan om de hade arbetat med den interna kontrollen för att effektivisera denna. Resultatet visas genom Pearsons chitvå-test att det finns en stark signifikans (0,000) mellan variablerna.

Hypotes 6: *Då företaget mäter att de anställda och företagsledning arbetar efter samma målsättning minskar risken för ekonomisk brottslighet.*

Slutsatsen av hypotes 6 är att denna förkastas. För frågan om hur mätningar görs av de anställdas målsättning och den beroende variabeln om de blivit utsatta för ekonomisk brottslighet är inte signifikant. Vi drog slutsatsen att de respondenter som inte besvarat frågan inte mäter alls. Detta kan vi anta då respondenten hade möjlighet ge ett svar utöver de givna svarsalternativen.

Vår förväntning var att om företagsledningen mäter de anställdas målsättningar och ser om de överensstämmer kan olika intressekonflikter undvikas. Genom att utföra dessa mätningar kan också eventuella missnöjen hos de anställda upptäckas och bemötas om dessa faktorer tas i beaktande för förebyggande av ekonomisk brottslighet. Enligt vår analys blev inte våra förväntningar uppfyllda.

Hypotes 7: *Kompensationssystem minskar risken för ekonomisk brottslighet.*

Vår förväntning var att om anställda uppmuntras av företaget genom kompensationssystem kommer dessa att känna sig i delaktiga i företaget. Detta kan då göra att de anställda skulle vara mindre benägna att begå ett ekonomiskt brott som är till skada för företaget.

Den beroende variabeln, förekomsten av ekonomisk brottslighet och den oberoende variabeln om företaget använder sig av kompensationssystem visar ingen signifikans.

Detta ger slutsatsen att kompensationssystem för de anställda inte påverkar förekomsten av ekonomisk brottslighet.

Hypotes 8: *Ett bra informationssystem inom företaget minskar risken för ekonomisk brottslighet.*

Hypotesen kommer att förkastas på grund av att ingen signifikans kunde påvisas vid vår analys av interna rapporteringen, de anställdas behörighet, lösenord till datasystem och rutiner

kring känslig information jämfört med om företaget varit utsatt för yrkesbaserad ekonomisk brottslighet. Trots att chitvå-testet visar att det finns en svag signifikans mellan förekomsten av ekonomisk brottslighet och om administration av fullmakter, lösenord och liknande endast kan tillgås av behörig personal förkastas hypotesen. Rutinerna av känslig information visade inte på någon signifikans om företaget varit utsatt för ekonomisk brottslighet av en anställd eller inte.

Resultatet av reliabilitetsanalysen visade att intern rapportering, information om säkerhet, administration av fullmakter, lösenord och liknande, personliga lösenord till datasystem och rutiner för hantering av känslig information var reliabelt. Detta betyder att om samma frågor skulle ställas mot samma hypotes i en senare undersökning skulle resultatet bli detsamma.

Våra förväntningar var att ett bra fungerande informationssystem inom ett företag borde minska förekomsten av individuell yrkesbaserad brottslighet.

7.1 Övriga enkätfrågor

Här nedan redovisas ett kort resultat av de frågor vi ansåg var av intresse utöver hypotesprövningen.

Om företaget har blivit utsatt för ekonomisk brottslighet är oberoende av storleken på företagets ekonomiavdelning.

Vår förväntning var att om företaget blivit utsatt för yrkesbaserad brottslighet anser de att prioriteringen av den interna kontrollen är hög. Denna förväntning infriades delvis genom att analysen visade en svag signifikans. Vi hade dock velat se en starkare indikation på grad av prioritering och utsattheten för ekonomisk brottslighet.

I de företag där respondenten tror att sannolikheten för att brott ska kunna begås har också företaget blivit utsatt för individuell yrkesbaserad brottslighet. Detta kan indikera på att företagen är medvetna om att det finns en sannolikhet att de kan bli utsatta för denna typ av brott igen. Detta infriar våra förväntningar och vi ser detta som en positiv riktning mot att förebygga ekonomisk brottslighet.

För att testa om antalet anställda i företaget har någon inverkan på förekomsten av ekonomisk brottslighet utförde vi ett oberoende t-test. Medelvärde för antal anställda är något högre för de företag där ekonomisk brottslighet förekommit. Genom detta drar vi slutsatsen att företag med fler anställda har blivit utsatta för individuell yrkesbaserad brottslighet i större utsträckning än de företagen med färre anställda. Tillgängligheten av en internrevisor och antal anställda på ekonomiavdelningen är inte heller signifikant för förekomsten av ekonomisk brottslighet.

Utöver de kontroller, som vi hade som alternativ till frågan om vilken/vilka interna kontroller som våra respondenter använde sig av, hade vi ett öppet svarsalternativ. Här kunde respondenterna själva fylla i om de använde sig av någon kontroll utöver de som är definierade av COSO-modellen. Det visade sig att 11 % använde sig av Sarbanes-Oxley Act (SOX). Denna gäller sedan 2002 för alla företag som är listade i USA. En annan kontroll som nämndes här var attester.

Även i frågan om respondenten tror att den interna kontrollen är av betydelse, om en anställd är motiverad och har tillfället att begå ett ekonomiskt brott, hade vi ett öppet svarsalternativ. En respondent menade att, det är tveksamt, om man vill och är duktig går det alltid att lura systemet på något sätt. Utan intern kontroll skulle antagligen fler brott ske. Oftast upptäcks brotten inte förrän ”brottslingen” slutat och någon ny person kommit på plats och slår larm. Anledningen till att vi tar upp detta är att det är ett intressant inlägg i ämnet.

7.2 Förslag till fortsatt forskning

Man kan diskutera för om det verkligen är så att interna kontrollerna inte fungerar som brottsförebyggande åtgärder eller att det kan vara så att de påverkas av flera andra faktorer. Kan det vara så att flera sorters kontroller i samverkan krävs för att vara så effektiva som möjligt?

Detta kan vara ett förslag till fortsatt forskning att studera kombinationen och samverkan av flera olika brottsförebyggande åtgärder.

I agentteorin nämns att kontrollmekanismer kan sättas in för att ge incitament för de anställda/agenten. Fortsatt intressant forskning kan vara att undersöka vilka av dessa kontrollmekanismer som skulle kunna sättas in för att motverka individuell yrkesbaserad brottslighet.

Då den finns en avsaknad av starka teorier för forskning om förebyggandet av individuell yrkesbaserad brottslighet hade det varit av intresse om en induktiv ansats genomförts för att utveckla teorier kring ämnet.

Ett annat intressant förslag till vidare forskning är att undersöka om vilka skillnader det finns i den interna kontrollen mellan företag som använder sig av SOX och de som använder sig av interna kontroller definierade av COSO. Det vore intressant att se hur den individuella yrkesbaserade brottsligheten påverkas av detta.

7.3 Kapitelsammanfattning

Vår slutsats är att ekonomisk brottslighet som begås av anställda, det vill säga individuell yrkesbaserad brottslighet, inte förebyggs med hjälp av interna kontroller, definierade av COSO.

7.4 Självkritik

Vad gäller enkäten bör vis kritik tas upp. I efterhand har vi upptäckt att vissa av frågorna inte varit så väl formulerade. Vi ställde några frågor som handlade om företagets uppfattning (fråga 6,7,11,14). Dessa har inte kunnat mätas på ett relevant sätt. Eftersom vi avsåg att testa hur företagen faktiskt förebygger är dessa frågor inte relevanta för vår hypotesprövning. Orsaken är att de endast kan ge svar om vad företaget tror.

Hade vi genomfört samma undersökning idag hade vi utformat enkätfrågorna annorlunda. Vi hade haft fler svarsalternativ med rangordning. Vi hade även lagt till svarsalternativet ”inget av ovanstående”.

Fråga 25 om information om säkerhet kommer ut till alla anställda, kunde också vara bättre formulerad då vi har insett att denna skulle kunna tolkas på olika sätt. Det kan vara så att företagen skickar ut information till alla anställda men säkerhetsställer de verkligen att de anställda tar del av detta.

Referenslista

Affärsdata, 2007 (Elektronisk)

Tillgänglig via: <http://www.ad.se.ezproxy.bibl.hkr.se/index.php?serv=foretagsfakta>

Andersen, Heine (1994). *Vetenskapsteori och metodlära: en introduktion*.

Lund: Studentlitteratur

Andersen, Ib (1998). *Den uppenbara verkligheten: Val av samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur

Anthony N, Robert & Govindarajan, Vijay (2004). *Management Control Systems*.

11: e upplagan. New York: McGraw-Hill Companies, Inc

Bassett, J-W (2003). Solving Employee Theft Cases. *Internal Auditor, December 2003*.

Brottsförebyggande rådet (2003). *Förebygga ekobrott: behov och metoder. Rapport 2003:1 Forskning om ekonomisk brottslighet*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet

Brottsprevention – crime prevention, Fängelseforskning – imprisonment (2005). *Nordiska samarbetsrådet för kriminologi*. Oslo, Norway: NSfK: s 47th Research Seminar

Bryan, W. (2006) Agency, Information, and the Structure of Moral Problems in Business, *Husted Organization Studies*.vol. 28:177 (elektronisk)

Tillgänglig via: <http://oss.sagepub.com/cgi/content/abstract/28/2/177>

Coleman, J W. (1987). Toward an Integrated Theory of White-Collar Crime. *The American Journal of Sociology*, vol. 93: 2, ss. 406-43

COSO, 2007 (Elektronisk)

Tillgänglig via: www.coso.org/key.htm

Deegan, Craig & Unerman, Jeffrey (2006). *Financial accounting theory*. European edition. Maidenhead: McGraw - Hill

Djurfeldt, Göran, Larsson, Rolf & Stjärnhagen, Ola (2003). *Statistisk verktyglåda-samhällsvetenskaplig orsaksanalys med kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur

Ejvegård, R. (1993). *Vetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur

FAR (2006). *Revision en praktisk beskrivning*. Stockholm: FAR förlag

Hayward, K. (2007). Situational crime prevention and its discontents: rational choice theory versus culture of now. *Social Policy & administration*, vol. 41:3, ss

Hildreth, J. (1997). The enemy within: Detecting white collar crime. *International Review of Law, Computers & Technology*, vol. 11:2

Holme, I-M & Solvang, B-K (1997). *Forskningsmetodik: om kvalitativa och kvantitativa metoder*. 2: a upplagan. Lund: Studentlitteratur

Jensen M C & Meckling W H, 1976, "Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure", *Journal of financial economics* 3, s 305-360

KPMG (2005) *Antalet anmälda ekonomiska bedrägerier fortsätter öka*. (Elektroniskt)
Tillgänglig via: <http://www.kpmg.se/pages/102397.html>

Lewis, Philip, Saunders, Mark & Thornhill, Adrian (2007). *Research Methods for Business Students*. 4: e upplagan. UK: Pearson Education Limited

Lindgren, Sven-Åke (2000). *Ekonomisk Brottslighet: Ett samhällsproblem med förhinder*. Lund: Studentlitteratur

Magnusson, Dan & Sigbladh, Roland (2001). *Ekonomisk brottslighet: så skyddar du dig och din verksamhet*. Näsviken: Björn Lundén Information AB

Patel, Runa & Davidsson, Bo (1994). *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur.

Paliotta R, Allan. (2001). Beyond the Maginot-Line Mentality: A Total- Process View of Information Security Risk Management. *Information Systems Security*, vol. 10: 3

Sjöstrand, Glenn (2005). *Fiffel-Sverige: sociologiska perspektiv på skandaler och fusk*. Malmö: Liber

Starrin, Bengt & Svensson, Per-Gunnar (1994). *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*. Lund: Studentlitteratur

Svenning, Conny (2003). *Metodboken: Samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling klassiska och nya metoder i informationssamhället*. 5: e upplagan. Eslöv: Lorentz förlag

Swedish Standard Institute (2006). *Behov av ökad beredskap vid företagsinterna brott*. (Elektroniskt)

Tillgänglig via: <http://www.sis.se/upload/632852752363861800.pdf>

Tone at the Top (1998). Does Your Control System Pass the COSO Test? (elektroniskt)

Tillgänglig via: <http://www.theiia.org/download.fm?file=57080>

Zimmermann, C-A. (2007). Routine activity theory and the handling of children and policy makers. *Criminology & Public policy*. Vol. 6:2. ss.327-336

Öhrlings PriceWaterHouseCoopers, (2005), *Global economic crime survey*. (elektroniskt)

Tillgänglig via: http://www.pwc.com/se/swe/ins-sol/publ/Survey_OPwC_gecs2005.pdf

Bilaga 1

Hej!

Ekonomisk brottslighet – Går det att förebygga?

Vi är tre studenter från Kristianstad högskola som skriver vår kandidatuppsats. Syftet med vår uppsats är att undersöka hur företag förebygger ekonomisk brottslighet som begås av anställda.

Vi uppskattar om Ni kan ta er tid att svara på vår enkät som följer nedan eftersom detta är mycket viktig för vår undersökning.

Enkäten kommer att behandlas konfidentiellt vilket garanterar Er fulla anonymitet.

Tack på förhand!

Vänligen skicka tillbaka enkäten med era svar på frågorna senast den **9 november** till adressen: ann.dahlgren0003@stud.hkr.se

Om ni är intresserade av resultatet av vår undersökning bifoga er e-mailadress.

Med vänliga hälsningar

Ann Dahlgren, Cecilia Wahlman & Josefin Theorin

Handledare: Bengt Igelström
Univ.lektor i företagsekonomi
Email: bengt.igelstrom@hkr.se

Bilaga 2

Enkät

Fyll i enkäten genom att efter valt svarsalternativ markera med ett X.
Vid svarsalternativet *annat* kan extra svar skrivas.

1. Har det inträffat någon form av ekonomisk brottslighet i företaget som har begåtts av en anställd?

- ₁ Ja
₂ Nej
₃ Vet ej

2. Finns det en intern revisor i ert företag?

- ₁ Ja
₂ Nej
₃ Vet ej

3. Hur många anställda arbetar på er ekonomiavdelning?

- ₁ 0 - 10
₂ 11 - 20
₃ 21 -

4. Finns förebyggande åtgärder mot ekonomisk brottslighet i ert företag?

- ₁ Ja
₂ Nej
₃ Vet ej

5. Hur prioriterar ni intern kontroll i ert företag?

- ₁ Mycket högt
₂ Ganska högt
₃ Vet ej
₄ Ganska lågt
₅ Mycket lågt

6. Anser ni att arbetet med den interna kontrollen kan minska risken för att anställda begår ekonomiska brott i ert företag?

- ₁ Ja
₂ Nej
₃ Vet ej

7. Tror ni att den interna kontrollen är av betydelse, om en anställd är motiverad och har tillfället att begå ett ekonomiskt brott?

- ₁ Ja
₂ Nej
₃ Vet ej

8. Är den interna kontrollen i företaget tillfredställande?

- ₁ Instämmer helt
- ₂ Instämmer delvis
- ₃ Vet ej
- ₄ Instämmer delvis inte
- ₅ Instämmer inte

9. Har ni arbetat med den interna kontrollen för att den ska bli mer effektiv?

- ₁ Ja
- ₂ Nej
- ₃ Vet ej

10. Vilken/vilka av följande interna kontroller använder ni i ert företag?

Flera svarsalternativ är tillåtna.

- ₁ Riskbedömning
- ₂ Kontrollaktiviteter
- ₃ Information och kommunikation
- ₄ Uppföljning och övervakning av de interna kontrollerna
- ₅ Annat, om vad.....

11. Hur hög är sannolikheten tror Ni, att en anställd i företaget kan begå ett ekonomiskt brott?

- ₁ Hög sannolikhet
- ₂ Ganska hög sannolikhet
- ₃ Vet ej
- ₄ Ganska liten sannolikhet
- ₅ Ingen sannolikhet

12. Använder ni er av kompensationssystem för de anställda? Till exempel bonussystem.

- ₁ Ja
- ₂ Nej
- ₃ Vet ej

13. Hur mäter ni att de anställda och företagsledning arbetar efter samma målsättning?

- ₁ Personalenkäter
- ₂ Personal/Utvecklingssamtal
- ₃ Attitydundersökningar
- ₄ Annat, om vad.....

14. Tror ni relationen mellan anställd och företagsledning har inverkan på ekonomisk brottslighet?

- ₁ Ja
- ₂ Nej
- ₃ Vet ej

15. Kontrollerar ni att alla affärshändelser som bokförs avser endast företaget?

- ₁ Ja
- ₂ Nej
- ₃ Vet ej

16. Säkerställer ni att intäkter och kostnader som bokförs motsvaras av riktiga transaktioner?

- ₁ Ja
- ₂ Nej
- ₃ Vet ej

17. Finns rutiner för att inte något som bokförts försvinner eller görs oläsligt?

- ₁ Ja
- ₂ Nej
- ₃ Vet ej

18. Begärs regelbundet uppgifter från banker som sedan stäms av mot bokföringen i ert företag?

- ₁ Ja
- ₂ Nej
- ₃ Vet ej

19. Finns policy kring attester och rapporter?

- ₁ Ja
- ₂ Nej
- ₃ Vet ej

20. Kan beställningar/inköp endast göras av behörig personal?

- ₁ Ja
- ₂ Nej
- ₃ Vet ej

21. Finns det tydlig ansvars- och arbetsfördelning i ert företag?

- ₁ Mycket tydlig
- ₂ Ganska tydlig
- ₃ Vet ej
- ₄ Ganska otydlig
- ₅ Mycket otydlig

22. Finns det kontroller i ert företag för att de anställda arbetar inom sin behörighet och befogenhet?

- ₁ Ja
- ₂ Nej
- ₃ Vet ej

23. Har ni ett system för informationsflöde i ert företag?

- ₁ Ja
- ₂ Nej
- ₃ Vet ej

24. Är den interna rapporteringen till ledningen, styrelsen etc. uppbyggd på ett ändamålsenligt sätt?

- ₁ Ja
- ₂ Nej
- ₃ Vet ej

25. Kommer information om säkerhet ut till alla anställda?

- ₁ Ja
- ₂ Nej
- ₃ Vet ej

26. Är administrationen av fullmakter, lösenord och liknande sådan att endast behörig personal har tillgång till dessa?

- ₁ Ja
- ₂ Nej
- ₃ Vet ej

27. Har ni personliga lösenord till era datasystem?

- ₁ Ja
- ₂ Nej
- ₃ Vet ej

28. Finns rutiner för att hantera känslig information? Exempelvis företagshemligheter och annan intern information?

- ₁ Ja
- ₂ Nej
- ₃ Vet ej

Tack för din medverkan!

Ann, Cecilia och Josefin

Bilaga 3

Påminnelse 1

Hej!

Ekonomisk brottslighet – Går det att förebygga?

Vi är tre studenter från Kristianstad högskola som skriver vår kandidatuppsats. Syftet med vår uppsats är att undersöka hur företag förebygger ekonomisk brottslighet som begås av anställda.

För två veckor sedan skickade vi ut enkäten som följer nedan till Ert företag. Det är mycket viktigt för oss att enkäten bli besvarad för att vår undersökning ska bli genomförbar. Därför skickar vi nu en påminnelse till er. Vi uppskattar om Ni kan ta er tid att svara på vår enkät som följer nedan eftersom detta är mycket viktig för vår undersökning. Om ni inte vill besvara enkäten vänligen meddela oss detta så att vi vet att svar inte kommer att erhållas.

Enkäten kommer att behandlas konfidentiellt vilket garanterar Er fulla anonymitet.

Tack på förhand!

Vänligen skicka tillbaka enkäten med era svar på frågorna senast den **9 november** till adressen: ann.dahlgren0003@stud.hkr.se

Om ni är intresserade av resultatet av vår undersökning bifoga er e-mailadress.

Med vänliga hälsningar

Ann Dahlgren, Cecilia Wahlman & Josefin Theorin

Handledare: Bengt Igelström
Univ.lektor i företagsekonomi
Email: bengt.igelstrom@hkr.se

*Bilaga 4***Hypotes 1****Case Processing Summary**

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Fråga1 * Fråga4	45	100,0%	0	,0%	45	100,0%

Fråga1 * Fråga4 Crosstabulation

Count

		Fråga4		Total
		Ja	Vet ej	
Fråga1	Ja	18	0	18
	Nej	21	0	21
	Vet ej	4	2	6
Total		43	2	45

Hypotes 2**Case Processing Summary**

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Fråga1 * Fråga2	45	100,0%	0	,0%	45	100,0%

Fråga1 * Fråga2 Crosstabulation

Count

		Fråga2		Total
		Ja	Nej	
Fråga1	Ja	9	9	18
	Nej	10	11	21
	Vet ej	5	1	6
Total		24	21	45

Hypotes 3**Case Processing Summary**

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Fråga1 * Fråga26	45	100,0%	0	,0%	45	100,0%
Fråga1 * Fråga27	45	100,0%	0	,0%	45	100,0%
Fråga1 * Fråga28	45	100,0%	0	,0%	45	100,0%

Crosstab

Count

		Fråga26			Total
		Ja	Nej	Vet ej	
Fråga1	Ja	17	1	0	18
	Nej	21	0	0	21
	Vet ej	5	0	1	6
Total		43	1	1	45

Crosstab

Count

		Fråga27	Total
		Ja	
Fråga1	Ja	18	18
	Nej	21	21
	Vet ej	6	6
Total		45	45

Crosstab

Count

		Fråga28		Total
		Ja	Vet ej	
Fråga1	Ja	16	2	18
	Nej	20	1	21
	Vet ej	5	1	6
Total		41	4	45

Hypotes 4**Crosstab**

Count

		Fråga2		Total
		Ja	Nej	
Fråga1	Ja	9	9	18
	Nej	10	11	21
	Vet ej	5	1	6
Total		24	21	45

Crosstab

Count

		Fråga6		Total
		Ja	Nej	
Fråga1	Ja	17	0	17
	Nej	20	1	21
	Vet ej	6	0	6
Total		43	1	44

Crosstab

Count

		Fråga8				Total
		Instämmer helt	Instämmer delvis	Vet ej	Instämmer delvis inte	
Fråga1	Ja	2	15	0	1	18
	Nej	9	11	1	0	21
	Vet ej	4	1	0	1	6
Total		15	27	1	2	45

Crosstab

Count

		Fråga15			Total
		Ja	Nej	Vet ej	
Fråga1	Ja	16	1	0	17
	Nej	19	2	0	21
	Vet ej	5	0	1	6
Total		40	3	1	44

Crosstab

Count

		Fråga16	
		Ja	Total
Fråga1	Ja	18	18
	Nej	21	21
	Vet ej	6	6
Total		45	45

Crosstab

Count

		Fråga17		Total
		Ja	Nej	
Fråga1	Ja	18	0	18
	Nej	21	0	21
	Vet ej	5	1	6
Total		44	1	45

Crosstab

Count

		Fråga18			Total
		Ja	Nej	Vet ej	
Fråga1	Ja	18	0	0	18
	Nej	16	1	3	20
	Vet ej	4	1	1	6
Total		38	2	4	44

Crosstab

Count

		Fråga19	
		Ja	Total
Fråga1	Ja	17	17
	Nej	20	20
	Vet ej	6	6
Total		43	43

Crosstab

Count

		Fråga20		Total
		Ja	Nej	
Fråga1	Ja	16	2	18
	Nej	18	2	20
	Vet ej	5	1	6
Total		39	5	44

Crosstab

Count

		Fråga21				Total
		Mycket tydlig	Ganska tydlig	Vet ej	Ganska otydlig	
Fråga1	Ja	5	12	1	0	18
	Nej	11	9	0	0	20
	Vet ej	4	1	0	1	6
Total		20	22	1	1	44

Crosstab

Count

		Fråga22			Total
		Ja	Nej	Vet ej	
Fråga1	Ja	16	1	1	18
	Nej	20	0	0	20
	Vet ej	4	0	1	5
Total		40	1	2	43

Crosstab

Count

		Fråga23			Total
		Ja	Nej	Vet ej	
Fråga1	Ja	18	0	0	18
	Nej	20	1	0	21
	Vet ej	5	0	1	6
Total		43	1	1	45

Crosstab

Count

		Fråga24		Total
		Ja	Vet ej	
Fråga1	Ja	17	1	18
	Nej	20	1	21
	Vet ej	6	0	6
Total		43	2	45

Crosstab

Count

		Fråga25			Total
		Ja	Nej	Vet ej	
Fråga1	Ja	9	0	7	16
	Nej	15	3	3	21
	Vet ej	4	0	2	6
Total		28	3	12	43

Crosstab

Count

		Fråga26			Total
		Ja	Nej	Vet ej	
Fråga1	Ja	17	1	0	18
	Nej	21	0	0	21
	Vet ej	5	0	1	6
Total		43	1	1	45

Crosstab

Count

		Fråga27	Total
		Ja	
Fråga1	Ja	18	18
	Nej	21	21
	Vet ej	6	6
Total		45	45

Crosstab

Count

		Fråga28		Total
		Ja	Vet ej	
Fråga1	Ja	16	2	18
	Nej	20	1	21
	Vet ej	5	1	6
Total		41	4	45

Hypotes 5**Case Processing Summary**

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Fråga1 * Fråga9	45	100,0%	0	,0%	45	100,0%
Fråga1 * Fråga8	45	100,0%	0	,0%	45	100,0%

Crosstab

Count

		Fråga8				Total
		Instämmer helt	Instämmer delvis	Vet ej	Instämmer delvis inte	
Fråga1	Ja	2	15	0	1	18
	Nej	9	11	1	0	21
	Vet ej	4	1	0	1	6
Total		15	27	1	2	45

Case Processing Summary

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Fråga8 * Fråga9	45	100,0%	0	,0%	45	100,0%

Fråga8 * Fråga9 Crosstabulation

Count

		Fråga9		Total
		Ja	Nej	
Fråga8	Instämmer helt	15	0	15
	Instämmer delvis	26	1	27
	Vet ej	0	1	1
	Instämmer delvis inte	2	0	2
Total		43	2	45

Hypotes 6**Case Processing Summary**

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Fråga1 * mäter	45	100,0%	0	,0%	45	100,0%

Fråga1 * mäter Crosstabulation

Count

		mäter		Total
		nej	ja	
Fråga1	Ja	0	18	18
	Nej	1	20	21
	Vet ej	0	6	6
Total		1	44	45

Hypotes 7**Case Processing Summary**

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Fråga1 * Fråga12	45	100,0%	0	,0%	45	100,0%

Fråga1 * Fråga12 Crosstabulation

Count

		Fråga12		Total
		Ja	Nej	
Fråga1	Ja	15	3	18
	Nej	15	6	21
	Vet ej	5	1	6
Total		35	10	45

Hypotes 8**Case Processing Summary**

	Cases					
	Valid		Missing		Total	
	N	Percent	N	Percent	N	Percent
Fråga1 * Fråga24	45	100,0%	0	,0%	45	100,0%
Fråga1 * Fråga26	45	100,0%	0	,0%	45	100,0%
Fråga1 * Fråga28	45	100,0%	0	,0%	45	100,0%

Crosstab

Count

		Fråga24		Total
		Ja	Vet ej	
Fråga1	Ja	17	1	18
	Nej	20	1	21
	Vet ej	6	0	6
Total		43	2	45

Crosstab

Count

		Fråga26			Total
		Ja	Nej	Vet ej	
Fråga1	Ja	17	1	0	18
	Nej	21	0	0	21
	Vet ej	5	0	1	6
Total		43	1	1	45

Crosstab

Count

		Fråga28		Total
		Ja	Vet ej	
Fråga1	Ja	16	2	18
	Nej	20	1	21
	Vet ej	5	1	6
Total		41	4	45

Crosstab

Count

		Fråga3			Total
		0-10	11-20	21-	
Fråga1	Ja	2	9	7	18
	Nej	5	7	9	21
Total		7	16	16	39

Crosstab

Count

		Fråga5		Total
		Mycket högt	Ganska högt	
Fråga1	Ja	7	11	18
	Nej	14	7	21
Total		21	18	39

Crosstab

Count

		Fråga11				Total
		Hög sannolikhet	Ganska hög sannolikhet	Vet ej	Ganska liten sannolikhet	
Fråga1	Ja	1	8	3	6	18
	Nej	0	1	1	19	21
Total		1	9	4	25	39